

**MASTEROPLEIDING
ONDERWIJSKUNDE**

FACULTEIT DER SOCIALE WETENSCHAPPEN

RADBOUD UNIVERSITEIT

QANU
Catharijnesingel 56
PO Box 8035
3503 RA Utrecht
The Netherlands

Telefoon: +31 (0) 30 230 3100
E-mail: support@qanu.nl
Internet: www.qanu.nl

Projectnummer: Q577

© 2017 QANU

Tekst en cijfermateriaal uit deze uitgave mogen, na toestemming van QANU en voorzien van bronvermelding, door middel van druk, fotokopie, of op welke andere wijze dan ook, worden overgenomen.

INHOUDSOPGAVE

RAPPORT OVER DE MASTEROPLEIDING ONDERWIJSKUNDE VAN DE RADBOUD UNIVERSITEIT.....	4
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE OPLEIDING	4
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE INSTELLING	4
SAMENSTELLING VAN HET PANEL.....	4
WERKWIJZE VAN HET PANEL	5
SAMENVATTEND OORDEEL VAN HET PANEL.....	7
BEHANDELING VAN DE STANDAARDEN UIT HET BEOORDELINGSKADER VOOR DE BEPERKTE OPLEIDINGSBEOORDELING	9
BIJLAGEN	22
BIJLAGE 1: CURRICULA VITAE VAN DE PANELLEDEN	23
BIJLAGE 2: DOMEINSPECIFIEK REFERENTIEKADER.....	24
BIJLAGE 3: BEOOGDE EINDKWALIFICATIES.....	28
BIJLAGE 4: OVERZICHT VAN HET PROGRAMMA.....	32
BIJLAGE 5: BEZOEKPROGRAMMA	33
BIJLAGE 6: BESTUDEERDE EINDWERKEN EN DOCUMENTEN	34

Dit rapport is vastgesteld op 28 augustus 2017

RAPPORT OVER DE MASTEROPLEIDING ONDERWIJSKUNDE VAN DE RADBOUD UNIVERSITEIT

Dit rapport volgt het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (d.d. 19 december 2014).

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE OPLEIDING

Masteropleiding Onderwijskunde

Naam van de opleiding:	Onderwijskunde
CROHO-nummer:	66613
Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	academisch
Aantal studiepunten:	60 EC
Locatie(s):	Nijmegen
Variant(en):	voltijd
Onderwijstaal:	Nederlands
Vervaldatum accreditatie:	31/12/2019

Het bezoek van het visitatiepanel Onderwijskunde aan de Faculteit der Sociale Wetenschappen van Radboud Universiteit vond plaats op 7 april 2017.

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE INSTELLING

Naam van de instelling:	Radboud Universiteit
Status van de instelling:	bekostigde instelling
Resultaat instellingstoets:	positief

SAMENSTELLING VAN HET PANEL

De NVAO heeft op 22 augustus 2016 ingestemd met de samenstelling van het panel. Het panel dat de Masteropleiding Onderwijskunde beoordeelde bestond uit:

- Prof. dr. Jan Elen (voorzitter), hoogleraar Pedagogische Wetenschappen aan de Katholieke Universiteit Leuven
- Prof. dr. Regina Mulder (vice-voorzitter), hoogleraar Algemene Pedagogiek aan de Universität Regensburg
- Dr. Dominique Sluijsmans, lector Professioneel Beoordelen aan Zuyd Hogeschool en onbezoldigd universitair hoofddocent aan de Universiteit Maastricht
- Prof. dr. Bernadette van Hout-Wolters, hoogleraar Onderwijskunde (emeritus) aan de Universiteit van Amsterdam
- Tessa Voerman BSc, masterstudent Educational Science and Technology en Psychology aan de Universiteit Twente

Het panel werd ondersteund door drs. Renate Prenen, die optrad als secretaris.

De curricula vitae van de panelleden zijn opgenomen in bijlage 1.

WERKWIJZE VAN HET PANEL

De beoordeling van de Masteropleiding Onderwijskunde van de Radboud Universiteit is onderdeel van een clustervisitatie. Van februari tot en met april 2017 beoordeelt het panel in totaal twee bacheloropleidingen en acht masteropleidingen aan zeven universiteiten.

Het panel bestaat in totaal uit twaalf leden:

- Prof. dr. Jan Elen (voorzitter)
- Prof. dr. Regina Mulder (vice-voorzitter)
- Dr. Dominique Sluijsmans
- Prof. dr. Bernadette van Hout-Wolters
- Daisy Satijn MA
- Drs. Marcelle Peeters
- Ir. Leenderd van der Deijl
- Prof. dr. med. Martin Fischer
- Drs. Jan Steen
- Tessa Voerman BSc (student-lid)
- Fleur van Gils BSc (student-lid)
- Janine Wulz MSc (student-lid)

Voor elk bezoek is een (sub)panel aangesteld, gebaseerd op de expertise en beschikbaarheid van panelleden en rekening houdend met mogelijke belangenverstremming. De (sub)panels bestaan in de regel uit vier of vijf leden.

Adrienne Wieldraaijer-Huijzer MA was tot en met december 2016 coördinator van de clustervisitatie Onderwijskunde. Vanaf januari 2017 heeft Peter Hildering MSc deze taak overgenomen. Hij was secretaris tijdens de bezoeken aan de Universiteit van Amsterdam en de Universiteit Maastricht. Hij bezocht ook de slotvergaderingen van de overige bezoeken en las en becommentarieerde elk conceptrapport om zo de consistentie van rapportage en beoordeling te waarborgen. Drs. Renate Prenen, freelance medewerker van QANU, was secretaris van het panel tijdens de bezoeken aan de Universiteit Twente, Universiteit Utrecht, Rijksuniversiteit Groningen, Open Universiteit en Radboud Universiteit. Dr. Fiona Schouten trad op als tweede secretaris tijdens het bezoek aan de MHPE-opleiding van Maastricht University.

Vorbereiding

Na ontvangst van de kritische reflectie controleerde de coördinator deze op kwaliteit en volledigheid alvorens haar ter bestudering naar het panel te sturen. De panelleden lazen de kritische reflectie en formuleerden op basis daarvan vragen en eerste bevindingen. In overleg met de voorzitter en de coördinator stelde de secretaris een selectie samen van vijftien eindwerken (scripties). Deze eindwerken werden gekozen uit een lijst van afgestudeerden over de twee voorgaande jaren. Daarbij hielden de coördinator, de secretaris en de voorzitter rekening met variatie in onderwerpkeuze, begeleiding en beoordeling. Het panel bestudeerde deze selectie en de bijbehorende beoordelingsformulieren.

De coördinator stelde een bezoekprogramma op in overleg met de voorzitter en de contactpersonen van de opleiding Onderwijskunde. Dit bezoekprogramma is in dit rapport opgenomen als bijlage 4. De opleiding selecteerde vervolgens voor elke gespreksronde representatieve gesprekspartners die ter goedkeuring werden voorgelegd aan de coördinator en de voorzitter.

Het panel kwam bijeen op 8 november 2016 voor een startvergadering voor de gehele clustergroep Onderwijskunde, met uitzondering van de internationale panelleden uit het subpanel voor de opleiding MHPE aan de Universiteit Maastricht. Tijdens die bijeenkomst werden de panelleden geïnformeerd over het beoordelingskader en de planning van de bezoeken. Het panel reflecteerde

ook op de inhoud en het gebruik van het domeinspecifiek referentiekader voor de clustergroep (zie bijlage 2).

Bezoek

Aan het begin van het bezoek aan de Radboud Universiteit hield het panel een startvergadering. Tijdens die vergadering besprak het panel zijn werkwijze tijdens het bezoek. Tijdens het bezoek bestudeerde het panel het ter inzage gevraagde materiaal. Een overzicht van dit materiaal is te vinden in bijlage 6. Het panel sprak met studenten en docenten, formeel verantwoordelijken, alumni en vertegenwoordigers van de opleidings- en examencommissie. Tevens bood het panel studenten en docenten de gelegenheid om informeel met het panel te spreken tijdens een inloopspreekuur. Van die gelegenheid is geen gebruik gemaakt.

Het panel beëindigde het bezoek met een intern overleg om zijn voorlopige bevindingen te formuleren. Ter afsluiting van het bezoek gaf de voorzitter een publieke mondelinge toelichting, waarin hij de voorlopige indrukken en algemene observaties van het panel presenteerde.

Rapportage

De secretaris schreef een conceptrapport op basis van de bevindingen van het panel. Dit legde de secretaris voor aan de panelleden. Na verwerking van hun commentaar en na akkoord van het panel stuurde de coördinator het rapport naar het bestuur van de Faculteit der Sociale Wetenschappen van de Radboud Universiteit met het verzoek om feitelijke onjuistheden te melden. De reactie van het bestuur op het conceptrapport werd voorgelegd aan de voorzitter van het panel en feitelijke onjuistheden werden op zijn verzoek gecorrigeerd. Vervolgens werd het rapport door het panel vastgesteld en toegestuurd aan de Faculteit der Sociale Wetenschappen.

Beslisregels

In overeenstemming met het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO heeft het panel de volgende definities voor de beoordeling van de afzonderlijke standaarden en de opleiding als geheel gehanteerd:

Basiskwaliteit

De kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een bachelor- of masteropleiding binnen het hoger onderwijs.

Onvoldoende

De opleiding voldoet niet aan de gangbare basiskwaliteit en vertoont op meerdere vlakken ernstige tekortkomingen.

Voldoende

De opleiding voldoet aan de gangbare basiskwaliteit en vertoont over de volle breedte een acceptabel niveau.

Goed

De opleiding steekt systematisch uit boven de gangbare basiskwaliteit.

Excellent

De opleiding steekt systematisch ver uit boven de gangbare basiskwaliteit en geldt als een internationaal voorbeeld.

SAMENVATTEND OORDEEL VAN HET PANEL

Masteropleiding Onderwijskunde Radboud Universiteit

Beoogde eindkwalificaties

De eenjarige masteropleiding Onderwijskunde aan de Radboud Universiteit is een voltijdse wetenschappelijke opleiding die studenten specialiseert in het bestuderen en optimaliseren van de onderwijsomgeving, zowel vanuit het micro- als het macroniveau en met aandacht voor differentiatie en verschillen. Studenten leren rekening te houden met (verschillen in) ontwikkeling en leren, het onderwijsleerproces, en met maatschappelijke kaders en achtergronden, de onderwijscontext. Studenten worden opgeleid tot zogeheten *scientist practitioners* of academische professionals met een specialisatie in de rol van onderwijsontwerper, onderwijsadviseur en/of beleidsmedewerker onderwijs.

Het panel heeft de eindkwalificaties bestudeerd en stelt vast dat deze aansluiten bij de vereisten vanuit het vakgebied en voldoen aan (inter-)nationale standaarden. Het panel heeft waardering voor bovenstaand profiel van de opleiding maar constateert wel dat het nog verder aangescherpt kan worden, onder andere door een nadere definiëring van de specialisatie rollen in relatie tot de wensen en behoeften vanuit het werkveld. Het panel adviseert in dit verband om specifiek aandacht te besteden aan het macroperspectief van het onderwijs alsook aan internationalisering en hierin gefundeerde keuzes te maken. Met het oog op een goede borging van de aansluiting van de opleiding op het afnemende werkveld, beveelt het panel voorts aan de relatie met het werkveld te verstevigen en te institutionaliseren.

Onderwijsleeromgeving

Het panel oordeelt dat het studieprogramma van de masteropleiding Onderwijskunde zodanig in elkaar zit dat het studenten in staat stelt de eindkwalificaties van de opleiding te behalen. Naast vakinhoudelijke kennis en vaardigheden besteedt het programma voldoende aandacht aan de academische, wetenschappelijke en professionele vorming van studenten. Een aandachtspunt betreft de vrij enge focus van het programma op het primair en secundair onderwijs terwijl veel afgestudeerden ook terecht komen in het hoger onderwijs en bedrijfsleven. Het panel adviseert om dit punt mee te nemen bij de aanbevolen aanscherping van het opleidingsprofiel. Verder constateert het panel dat de aandacht voor kwalitatieve onderzoeksmethoden en professionele vaardigheden als verandermanagement uitgebreid kan worden. Ten aanzien van de stage merkt het panel op dat deze een gewaardeerd onderdeel van de opleiding is. Wel verdient het stellen van verschillende eisen aan de stageopdrachten door de stagebegeleiders aandacht. Het panel beveelt aan te werken aan meer homogeniteit.

Het panel stelt vast dat het programma voldoende samenhang vertoont, maar dat er wel ruimte voor verbetering is. Zo blijkt dat de specialisaties belangrijk zijn in het borgen van een samenhangend programma voor de individuele student, maar dat veel studenten daar afwijkende keuzes in maken. Ook blijkt dat studenten, afhankelijk van hun instroommoment in september of februari, de opleiding kunnen starten of eindigen met het scriptie- of stagetraject hetgeen van invloed is op de coherentie alsook op het kunnen toepassen van tijdens de cursussen opgedane kennis en vaardigheden bij de stage en/of scriptie. Verder constateert het panel dat de cursus Perspectieven op onderwijskundig onderzoek, die bedoeld is als verbindende schakel in het programma, niet door alle studenten als zodanig wordt ervaren. Het panel beveelt aan om in het licht van deze punten de samenhang van het programma nog eens goed te bezien.

Het programma is voldoende studeerbaar. Er zijn geen struikelvakken en de rendementen zijn acceptabel. Eventuele uitloop is veelal een bewuste keuze van studenten om langer over hun voltijdse opleiding te doen. Het panel is ook tevreden over de inhoud en opzet van de verschillende vakken. Het stelt vast dat er gebruik wordt gemaakt van een grote diversiteit aan werkvormen, hetgeen studenten de mogelijkheid biedt om met verschillende werkvormen in aanraking te komen. Wel merkt het panel op dat de onderliggende ontwerpprincipes voor studenten niet altijd even duidelijk

zijn en nader geëxpliciteerd kunnen worden. Verder betreft een aandachtspunt het lage aantal contacturen waardoor er in sommige colleges weinig ruimte is voor verdieping en/of feedback.

Het panel is positief over de vakinhoudelijke, wetenschappelijke en didactische kwaliteiten van de docenten en over de adequate ondersteuning door beleidsmedewerkers van het onderwijsinstituut. Het is wel van mening dat de opleiding, nu haar profiel verbreed is, nog eens goed moet kijken naar de aanwezige versus gewenste expertise op het macroniveau van het onderwijs. Verder constateert het panel met genoegen dat er binnen de opleiding veel aandacht is voor docentprofessionalisering en dat er sprake is van een hecht en open team. Een aandachtspunt betreft de hoge werkdruk van de staf, die mede komt door de vertrek van een hoogleraar alsook de onverwachte stijging van het aantal studenten. Het panel is gerustgesteld dat er adequate maatregelen worden genomen, waaronder het aantrekken van een nieuwe hoogleraar, maar beveelt wel aan om blijvend waakzaam te zijn op de ervaren werkdruk. Het panel concludeert voorts dat het systeem van kwaliteitszorg adequaat functioneert. Het heeft een positieve indruk gekregen van de opleidingscommissie en wil haar stimuleren om meer proactief en vanuit een breder perspectief te kijken naar de opleiding.

Toetsing

Het systeem van toetsing en beoordeling functioneert adequaat. Er wordt gebruikgemaakt van diverse toetsvormen die passen bij de inhoud en vormgeving van de opleiding. Wel adviseert het panel om nog eens te kijken naar de balans tussen de diverse toetsvormen. De toetsen zijn inhoudelijk van een voldoende masterniveau en het panel komt tevens tot de conclusie dat de beoordelingen van de stage en scriptie op transparante en gedegen wijze plaatsvinden.

De kwaliteitsborging van de toetsing en beoordeling is voldoende. Het panel is positief over het toetsplan en de toetsingsdatabase die getuigen van een hoog kwaliteitsbesef. Ook is het positief over het functioneren van de toetscommissie en examencommissie; vooral de professionele ondersteuning door de toetscommissie valt op in deze. Een aandachtspunt betreft de kwaliteitsborging van het gerealiseerde eindniveau. Het panel stelt vast dat de inhoudelijke check door de examencommissie nu gericht is op de stage en scriptie, terwijl deze voor een goede afspiegeling van het eindniveau ook andere curriculumonderdelen zou moeten betreffen.

Gerealiseerde eindkwalificaties

Het panel stelt vast dat de masterscripties en stageverslagen voldoen aan de eisen die mogen worden gesteld aan de eindwerken van een masteropleiding. Het kan zich over het algemeen vinden in de beoordeling en becijfering van zowel de scripties als de stageverslagen. Een aandachtspunt betreft de wisselende feedback door de scriptiebeoordelaars op de beoordelingsformulieren. Het panel hecht veel waarde aan goede feedback en beveelt dan ook aan hier meer eenduidigheid in te krijgen. Het panel is positief over het inhoudelijke en wetenschappelijke niveau van de masterscripties. Ook is het tevreden over het niveau van de stageverslagen en de wijze waarop studenten in de stage een verbinding weten te leggen tussen theorie en praktijk. Wel zouden de stagereflecties door studenten kritischer en diepgaander kunnen. Voorts is het panel positief over de aangetoonde meerwaarde van de masteropleiding voor afgestudeerden. Zij blijken snel in staat te zijn een passende baan op niveau te vinden. Het panel komt tot de conclusie dat de eindkwalificaties van de masteropleiding Onderwijskunde aan de Radboud Universiteit worden behaald.

Het panel beoordeelt de Standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Masteropleiding Onderwijskunde

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing	voldoende
Standaard 4: Gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

De voorzitter en de secretaris van het panel verklaren hierbij dat alle panelleden kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 28 augustus 2017

Prof. dr. Jan Elen

Drs. R.L. Prenen

BEHANDELING VAN DE STANDAARDEN UIT HET BEOORDELINGSKADER VOOR DE BEPERKTE OPLEIDINGSBEOORDELING

Organisatie van het onderwijs

De eenjarige voltijds masteropleiding Onderwijskunde aan de Radboud Universiteit omvat 60 EC. De opleiding wordt verzorgd door de Faculteit der Sociale Wetenschappen. Deze faculteit bestaat uit zes bacheloropleidingen, zeven masteropleidingen en drie researchmasters. Het onderzoek is ondergebracht in drie onderzoeksinstituten. De meeste wetenschappelijke stafleden van de masteropleiding Onderwijskunde zijn voor de helft van hun aanstelling in dienst van het onderzoeksinstituut Behavioural Science Institute, waar onderzoek wordt gedaan op het terrein van de gedragswetenschappen. Het onderwijs is ondergebracht in vier onderwijsinstituten. Alle medewerkers van de masteropleiding Onderwijskunde en de bachelor- en masteropleiding Pedagogische Wetenschappen hebben een aanstelling bij het Onderwijsinstituut Pedagogische Wetenschappen en Onderwijskunde.

Het Onderwijsinstituut Pedagogische Wetenschappen en Onderwijskunde wordt geleid door een onderwijsdirecteur. Zij wordt daarin bijgestaan door een ondersteuningsteam van het instituut bestaande uit twee studieadviseurs en vier beleidsmedewerkers. De secretariële ondersteuning omvat zeven personen. Daarnaast dragen de volgende gremia bij aan de kwaliteit van de opleiding: het hooglerarenoverleg, de adviesraad, de opleidingscommissie, de examencommissie en de toetscommissie. Er kan op facultair niveau een beroep worden gedaan op beleidsmedewerkers op het terrein van onderwijs, onderzoek, personeel, financiën, internationalisering, voorlichting en studentenadministratie.

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting:

De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau en oriëntatie (bachelor of master; hbo of wo) binnen het Nederlandse kwalificatieraamwerk. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding. Voor zover van toepassing zijn de beoogde eindkwalificaties tevens in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving.

Bevindingen

Domeinspecifiek referentiekader

De opleidingen Onderwijswetenschappen van de Nederlandse universiteiten hebben voorafgaand aan de visitatiebezoeken gezamenlijk een domeinspecifiek referentiekader opgesteld. Het rapport van de Commissie Sectorplan Onderwijswetenschappen uit 2015 heeft in belangrijke mate als inspiratiebron voor dit kader gediend. Het kader schetst het kennisdomein van de Onderwijswetenschappen en karakteriseert het niveau, de oriëntatie en de vormgeving van de opleidingen op bachelor- en masterniveau. Hierbij wordt rekening gehouden met ontwikkelingen in de wetenschap, op de arbeidsmarkt en in het onderwijs, en de gevolgen die deze ontwikkelingen hebben voor zowel de opgedane kennis, vaardigheden en attitudes van de afgestudeerden als voor de curricula van de opleidingen. Het kader formuleert een aantal algemene eindkwalificaties voor bachelor- en masteropleidingen Onderwijskunde.

Profiel en beoogde eindkwalificaties

Zoals uit de kritische reflectie blijkt, specialiseert de masteropleiding Onderwijskunde in Nijmegen studenten in het bestuderen en optimaliseren van de onderwijsomgeving, zowel vanuit het micro- als het macroniveau en met aandacht voor differentiatie en verschillen. Studenten leren rekening te houden met (verschillen in) ontwikkeling en leren, het onderwijsleerproces, en met maatschappelijke kaders en achtergronden, de onderwijscontext. Studenten worden opgeleid tot zogeheten *scientist practitioners* of academische professionals waarbij het uiteindelijke doel is dat studenten wetenschappelijke kennis en theorieën kunnen vertalen, toepassen en integreren ten behoeve van de praktijk en dat omgekeerd de praktijk het wetenschappelijk onderzoek en de theorie voedt. De opleiding beoogt studenten op te leiden voor diverse functies binnen arbeidsorganisaties of in het wetenschappelijk onderzoek. Zij heeft ervoor gekozen om binnen deze breedte de focus te leggen op drie specialisatie rollen, zodat studenten zich gericht kunnen oriënteren op hun latere beroepspraktijk en een accent kunnen leggen in de opleiding. De specialisatie rollen zijn: onderwijsontwerper, onderwijsadviseur en/of beleidsmedewerker onderwijs. De opleiding heeft op grond van haar profiel negen eindkwalificaties geformuleerd die vervolgens zijn uitgewerkt in 46 leerdoelen binnen de opleiding. De eindkwalificaties en leerdoelen zijn opgenomen in bijlage 3.

Het panel heeft het profiel en de eindkwalificaties bestudeerd en hierover gesproken met het opleidingsmanagement en de docenten. Het panel constateert dat de eindkwalificaties in lijn zijn met het domeinspecifiek referentiekader en voldoen aan (inter-)nationale standaarden. De eindkwalificaties zijn zorgvuldig geformuleerd en reflecteren op adequate wijze het masterniveau van de opleiding. Wel is het panel van mening dat de totale lijst van eindkwalificaties en leerdoelen een zodanig omvangrijk geheel vormt dat dit enigszins ten koste gaat van de overzichtelijkheid. Het geeft in overweging te bezien of hier enige soberheid in kan worden betracht.

De opleiding heeft sinds de vorige visitatie het profiel van de opleiding herzien. Het visitatiepanel constateerde destijds dat de focus lag op het microniveau van de onderwijskunde en beoordeelde dit als een duidelijk maar smal profiel. De opleiding heeft het profiel verbreed, daarbij lettend op een goede aansluiting bij de in Nijmegen aanwezige expertise en de missie en visie van het onderwijsinstituut. Het panel vindt de *scientist practitioner* als uitgangspunt van de opleiding interessant alsook de drie specialisatie rollen daarbinnen. Het panel merkt op dat het macroniveau weliswaar expliciet is toegevoegd aan het opleidingsprofiel maar dat de nadruk nog steeds ligt op het microniveau van het onderwijs. Verder ziet het panel dat de drie specialisatie rollen niet heel duidelijk zijn neergezet en weinig systematisch doorwerken in het curriculum. De invulling ervan hangt deels af van de individuele keuzes van studenten (zie tevens standaard 2).

Het panel begrijpt uit het gesprek met het management dat de opleiding een zware periode achter de rug heeft met relatief lage studentenaantallen en een beperkte stafomvang. Het opleidingsprofiel is tot stand gekomen rekening houdend met de beschikbare expertises binnen de staf. Momenteel zijn de studentenaantallen groeiende en lijkt er meer ruimte te komen voor nieuwe perspectieven en initiatieven. Het panel ziet kansen om te komen tot een verdere aanscherping van het profiel. Het adviseert om, mede vanuit de behoeften en wensen van het werkveld, de specialisatie rollen nader te definiëren zodat deze op systematische wijze vertaald kunnen worden in het curriculum. Ook adviseert het panel om in dit kader de aandacht voor het macroperspectief te bezien en te komen tot gefundeerde curriculumkeuzes. Het moedigt de opleiding hierbij aan om de banden met het werkveld en alumni te versterken en te formaliseren, bijvoorbeeld in de vorm van een werkveldadviescommissie, zodat de inzichten vanuit het veld op structurele wijze ingebracht kunnen worden in de opleiding.

Het panel heeft tijdens het bezoek tevens met het management en de docenten gesproken over het internationale karakter van de opleiding. Hieruit blijkt dat internationalisering niet expliciet is opgenomen in het opleidingsprofiel maar dat het wel onderdeel uitmaakt van universitair en facultair beleid. Op dit moment heeft de instroom van buitenlandse studenten in de opleiding geen hoge prioriteit. Het Onderwijsinstituut Pedagogische Wetenschappen en Onderwijskunde heeft een aantal aanpassingen gedaan om buitenlandse studenten te kunnen bedienen, onder andere het verzorgen

van een aantal Engelstalige cursussen. Andersom probeert het management studenten wel te motiveren een deel van hun studie in het buitenland te doen. Slechts weinig studenten maken daarvan gebruik. De belangrijkste reden hiervoor is dat bij een eenjarige opleiding een buitenlandverblijf meestal voor studievertraging zorgt. Volgens het management liggen de ambities van de opleiding vooral op het studenten kennis laten maken met internationale contexten om ze zo beter voor te bereiden op een verdergaande internationale samenleving. Het panel kan zich hier goed in vinden. Het beveelt aan te bezien hoe deze ambitie vertaald kan worden in het opleidingsprofiel en nader handen en voeten kan krijgen.

Overwegingen

Het panel stelt vast dat de eindkwalificaties van de masteropleiding Onderwijskunde aan de Radboud Universiteit aansluiten bij de vereisten vanuit het vakgebied en voldoen aan (inter-)nationale standaarden. De opleiding kiest voor het opleiden van *scientist practitioners* of academische professionals met een specialisatie in de rol van onderwijsontwerper, onderwijsadviseur en/of beleidsmedewerker onderwijs. Het panel heeft hier waardering voor. Wel zou het profiel nog verder aangescherpt kunnen worden, onder andere door een nadere definiëring van de specialisatie rollen in relatie tot de wensen en behoeften vanuit het werkveld. Het panel adviseert in dit verband om specifiek aandacht te besteden aan het macroperspectief van het onderwijs alsook aan internationalisering en hierin gefundeerde keuzes te maken. Met het oog op een goede borging van de aansluiting van de opleiding op het afnemende werkveld, beveelt het panel voorts aan de relatie met het werkveld te verstevigen en te institutionaliseren.

Conclusie

Het panel beoordeelt Standaard 1 als 'voldoende'.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting:

De inhoud en vormgeving van het programma stellen de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

Inhoud en opzet

Het panel heeft het curriculum van de masteropleiding Onderwijskunde bestudeerd. Het heeft inzage gehad in cursusmateriaal, verslagen van relevante commissies en de digitale leeromgeving. Tijdens het bezoek heeft het panel gesprekken gevoerd met management, docenten, studenten, alumni, opleidingscommissie en examencommissie. Op grond daarvan heeft het panel zich een oordeel gevormd over het studieprogramma.

De eenjarige masteropleiding Onderwijskunde aan de Radboud Universiteit omvat 60 EC. Studenten kunnen zowel in september als in februari instromen. Het curriculum bestaat uit vier perioden en acht onderwijsonderdelen. Het optimaliseren van de onderwijsomgeving staat centraal in vier disciplinaire cursussen à 4 EC die voor studenten die starten in september uitzoomen van micro-naar macroniveau: Leerprocessen, De leeromgeving, De leraar en Onderwijs en samenleving. In de verbindende cursus Perspectieven op onderwijskundig onderzoek (4 EC) staat onderzoek centraal en worden verbindingen gelegd tussen de vier disciplinaire cursussen, stage en scriptie. De nadruk op ontwerp, advies of beleid verschilt per cursus. Daarnaast kunnen studenten zelf kiezen om zich te specialiseren in een van de specialisatie rollen door een specialisatiecursus van 4 EC en door de invulling van hun Stage (16 EC) en Scriptie (20 EC). De drie specialisatiecursussen zijn Applap

(gericht op ontwerp), Coaching en consultancy (gericht op advies) en Policy cycle (gericht op beleid; verzorgd door de Faculteit der Managementwetenschappen). Een overzicht van het programma is opgenomen in bijlage 4.

Het panel is tevreden over de inhoud en opzet van het programma. De vakinhoudelijke kennis en vaardigheden sluiten goed aan op de eindkwalificaties en zijn van adequaat masterniveau. Het programma besteedt voldoende aandacht aan de academische, wetenschappelijke en professionele vorming van studenten. In de cursussen wordt voortdurend de relatie gelegd tussen onderzoek, beleid en praktijk. Ook wordt veelal gewerkt aan de hand van actuele onderzoeksthema's, maatschappelijke thema's of onderwijskundige probleemsituaties. Het panel heeft hier waardering voor. Een aandachtspunt betreft de vrij enge focus van het programma op het primair en secundair onderwijs terwijl veel afgestudeerden ook terecht komen in het hoger onderwijs, middelbaar beroepsonderwijs en het bedrijfsleven. Het panel adviseert om dit punt mee te nemen bij de aanbevolen aanscherping van het opleidingsprofiel en hier gerichte keuzes in te maken.

Uit de gesprekken blijkt dat studenten en alumni over het algemeen positief zijn over de inhoud van de opleiding. Vooral de stage is een door hen gewaardeerd onderdeel waarbij zij gedurende een half jaar lang 2 à 3 dagen per week voor een opdrachtgever werken aan een project ter optimalisatie van de leeromgeving. Een stagebegeleider ter plaatse begeleidt de student. De begeleider vanuit de opleiding ziet erop toe dat de student een verantwoorde probleemanalyse uitvoert en producten oplevert die voldoen aan de eisen van de opleiding. Studenten geven aan tevreden te zijn over de begeleiding. Een aandachtspunt is wel dat er door de stagebegeleiders verschillende eisen worden gesteld aan de stageopdrachten. Het panel beveelt aan om de afstemming daarover te versterken. Verder gaven diverse studenten en alumni aan dat zij het zouden waarderen als er in het programma meer aandacht zou zijn voor professionele vaardigheden als verandermanagement. Ook het panel is van mening dat deze vaardigheden enigszins onderbelicht blijven in het programma en beveelt aan te onderzoeken hoe dit versterkt kan worden.

Ten aanzien van de onderzoeksvaardigheden, constateert het panel dat de opleiding ervan uit gaat dat studenten de basisvaardigheden leren in hun voorafgaande bacheloropleiding en/of schakeltraject. Over het algemeen kunnen studenten daar voldoende mee uit de voeten, getuige het niveau van de masterscripties (zie standaard 4). Echter, zoals blijkt uit het bestudeerde onderwijsmateriaal en de diverse gesprekken, worden studenten in hun eerdere bachelor en tijdens deze masteropleiding vooral geschoold op het terrein van kwantitatieve onderzoeksmethoden. De aandacht voor kwalitatieve onderzoeksmethoden als interview- en observatietechnieken blijft daarbij achter, hetgeen zowel geïnterviewde docenten als studenten als een gemis ervaren. Het panel wijst op een toenemend belang van kwalitatief onderzoek binnen het domein van de onderwijskunde en is ook van mening dat de aandacht ervoor kan worden versterkt. Desgevraagd licht het management toe te werken aan een verbeterplan. Dit zal niet alleen gevolgen hebben voor de inrichting van het methodenonderwijs in de voorafgaande bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen en het schakeltraject, maar er zal ook gekeken worden naar een betere vervlechting van kwalitatieve onderzoeksmethoden in de masteropleiding. Het panel ondersteunt dit van harte.

Samenhang

Het panel heeft tijdens het bezoek stilgestaan bij de samenhang van het programma. Het panel is van mening dat het programma voldoende samenhang vertoont maar dat er wel ruimte voor verbetering is. Het panel merkt op dat de drie specialisaties belangrijk zijn in het borgen van een samenhangend programma voor de individuele student. Studenten kunnen zich verdiepen in één van de drie richtingen door te kiezen voor een specialisatiecursus en door de invulling van hun stage en scriptie. Echter, in de praktijk blijkt dat studenten veel vrijheid krijgen en nemen om hierin eigen keuzes te maken en zich niet strikt aan de studiepaden houden. Uit het gesprek met studenten blijkt dat zij deze keuzevrijheid zeer waarderen en ook het panel ziet duidelijke voordelen hiervan. Desalniettemin wil het panel met het oog op samenhang, in overweging geven om nog eens goed te kijken naar de balans tussen structurering en keuzevrijheid.

Het panel vraagt voorts aandacht voor de constatering dat studenten, afhankelijk van hun instroommoment in september of februari, de opleiding kunnen starten of eindigen met het scriptie- of stagetraject. Op deze manier kunnen niet alle studenten bij hun stage of scriptie even goed gebruik maken van de tijdens de cursussen opgedane kennis en vaardigheden. Dit werd ook door een deel van de geïnterviewde studenten en alumni bevestigd. Het management licht toe dat er bewust geen volgorde wordt gehanteerd in het programma. Het heeft daartoe besloten niet alleen vanwege praktische en financiële overwegingen maar ook om studenten voldoende flexibiliteit te kunnen bieden. In de gekozen structuur staan de curriculumonderdelen parallel en worden alle eindkwalificaties gevoed en getoetst in meerdere onderdelen. De stage en scriptie worden daarbij ook als eigenstandige onderdelen gezien met elk een specifiek leertraject gericht op meerdere eindkwalificaties. De stage en scriptie zijn dus geen formele afsluiting van de opleiding, in de zin dat het geen cumulatieve eindtoetsen zijn (zie standaard 3). Docenten gaan bij de start van de opleiding in gesprek met de individuele student over de wenselijke en mogelijke volgorde van vakken. Het komt voor dat de student binnen de stage en/of scriptie moet bijspijkeren op bepaalde terreinen.

Het panel heeft begrip voor de keuze van de opleiding om geen volgorde te hanteren en constateert geen nadelige gevolgen voor het gerealiseerde eindniveau (zie standaard 4). Het vraagt zich echter wel af wat de flexibele curriculumstructuur betekent voor de samenhang van het programma en adviseert daarom het management hier nog eens goed naar te kijken.

Een ander punt dat volgens het panel aandacht behoeft, betreft de cursus *Perspectieven op onderwijskundig onderzoek*. De opleiding heeft deze cursus ingevoerd om een verbinding te leggen tussen de vier disciplinaire cursussen, de stage en de scriptie. Binnen dit vak gaan studenten onder andere in kleine groepen aan de slag met opdrachten waarbij een stage- of scriptieverslag van één van de studenten als uitgangspunt wordt genomen. Uit de gesprekken met studenten en alumni blijkt dat er verschillend wordt gedacht over de meerwaarde van het vak. Sommige studenten en alumni hebben er veel aan gehad en noemen het vak een *'eye opener'*. Andere studenten zijn kritischer. In lijn met bovenstaande constatering van het panel, geven zij aan dat de timing voor hen verkeerd was waardoor zij het geleerde niet optimaal hebben kunnen toepassen. Ook vertellen zij het panel dat het vak vooral nuttig is voor degenen wiens scriptie of stageverslag wordt gebruikt bij de opdrachten. Het panel is positief over het feit dat de opleiding een verbindende cursus van belang acht, maar beveelt wel aan de rol en plaats van de cursus in het gehele curriculum te bezien opdat de relevantie helder is voor alle studenten.

Tot slot merkt het panel ten aanzien van de samenhang op dat docenten veel werk maken van het op elkaar afstemmen van de cursussen. Men is goed op de hoogte van de inhoud en opzet van de diverse cursussen en overlegt op regelmatige basis met elkaar om onwenselijke overlap en hiaten te voorkomen. Het panel heeft hier veel waardering voor.

Werkvormen

Zoals de kritische reflectie beschrijft, hanteert de opleiding bewust verschillende werkvormen zodat studenten, wanneer ze gaan werken als onderwijskundige, kunnen putten uit een variëteit aan werkvormen waarmee ze uit eigen ervaring bekend zijn. In de disciplinaire cursussen wordt bijvoorbeeld gewerkt aan de hand van probleemgestuurd onderwijs, casusonderwijs en onderzoekend leren en wordt er gebruik gemaakt van werkvormen als hoorcolleges, werkcolleges, (video)presentaties en discussies. Daarnaast wordt ingezet op videocolleges en kennisclips om de contacttijd efficiënter te kunnen benutten. Tenslotte wordt gebruik gemaakt van verschillende digitale tools voor het geven van feedback.

De studenten zijn over het algemeen tevreden over de toegepaste werkvormen. Ook het panel is positief over de diversiteit aan werkvormen; het is voor onderwijskundestudenten zeker interessant om met verschillende vormen in aanraking te komen. Wel merkt het panel op dat de studenten niet altijd even bewust zijn van de onderliggende keuzes. Volgens het panel zou de koppeling tussen de werkvormen en leerdoelen dan ook nader geëxpliciteerd kunnen worden. Verder blijkt uit de kritische reflectie en de diverse gesprekken dat het lage aantal contacturen als een probleem wordt ervaren.

Zo gaven studenten bijvoorbeeld aan dat er regelmatig teveel stof in één college wordt behandeld waardoor er weinig ruimte overblijft voor verdieping en/of feedback. Het panel beveelt aan hier nog eens goed naar te kijken.

Een ander punt dat aan de orde kwam tijdens het bezoek was de toepassing van kleinschalige werkvormen in relatie tot de onverwachte stijging van het aantal studenten in september 2016 (zie tevens onder instroom en rendementen). De opleiding zag zich hierdoor genoodzaakt om ad hoc diverse aanpassingen te doen in de uitvoering van het onderwijs. De docenten zijn blij met de stijging, maar benadrukken tegelijkertijd veel waarde te hechten aan de kleinschaligheid van de opleiding. Mocht de stijging van het aantal studenten duurzaam blijken, dan zullen de werkvormen waarschijnlijk aangepast moeten worden. Het panel deelt de mening van de docenten dat het daarbij de uitdaging zal zijn om het kleinschalige karakter van de opleiding te behouden.

Instroom en studeerbaarheid

Het panel heeft de instroom- en rendementgegevens in de kritische reflectie bestudeerd alsook aanvullende gegevens verkregen tijdens en direct na het bezoek. Studenten kunnen instromen in september of februari. Het merendeel van de studenten is afkomstig van de bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen of de premaster Onderwijskunde van de Radboud Universiteit. Deze studenten kunnen rechtstreeks instromen. Toelating van overige studenten, bijvoorbeeld vanuit bacheloropleidingen Pedagogische Wetenschappen of Onderwijskunde elders of de bacheloropleiding Psychologie van de Radboud Universiteit, loopt via de examencommissie. In de afgelopen periode had de opleiding een instroom variërend tussen de negen en vierenvestig studenten per jaar. Zoals genoemd, begon in september 2016 onverwacht een grote groep van 70 studenten. De opleiding is blij met deze stijging, al bleek het wel een uitdaging te zijn om deze groep goed te accommoderen.

De rendementcijfers zijn volgens het panel acceptabel. In de periode 2010-2015 studeert gemiddeld ongeveer 80% van de studenten binnen twee jaar af. Het valt het panel wel op dat de rendementcijfers na één jaar iets minder rooskleurig zijn; gemiddeld haalt slechts 39% van de studenten het diploma binnen de nominale studieduur van één jaar. Uit de gesprekken met studenten en docenten blijkt dat veel studenten bewust voor kiezen om hun programma uit te smeren over twee jaar zodat zij hun studie kunnen combineren met veelal drukke banen en gezinslevens. De opleiding biedt op zich geen formele deeltijdvariant aan, maar door de flexibele wijze van programmering kan men toch een groot deel van de studentenpopulatie goed bedienen. Het panel heeft hier alle begrip voor. Desalniettemin wil het toch wijzen op het negatieve effect hiervan op de studieduur en daarmee op de rendementen. Desgevraagd laat het management weten dat er voorheen wel een deeltijdvariant was. Men is daarmee gestopt, onder andere vanwege de lage instroomcijfers. Men is voornemens om het onderwerp weer op de agenda te zetten zodra de nieuwe hoogleraar is aangetreden (zie onder personeel).

Het panel constateert dat de opleiding voldoende studeerbaar is. Zoals blijkt uit het gesprek met studenten zijn er geen struikelvakken. Ook zijn de vakken en tentamens goed verspreid over het jaar. Studenten merken op dat het programma intensief is, maar wel goed te doen. Een aandachtspunt betreft de cursus Leerprocessen. Studenten vinden dit weliswaar een interessant vak maar ook inhoudelijke en qua tijdsinvestering zeer zwaar, zeker voor een eerste cursus in het curriculum. De betreffende docent stelt het panel gerust door aan te geven hiervan bewust te zijn en voor volgend studiejaar aanpassingen te doen.

Personeel

De wetenschappelijke staf van de masteropleiding Onderwijskunde is aangesteld bij het Onderwijsinstituut Pedagogische Wetenschappen en Onderwijskunde. Het onderwijs wordt verzorgd door acht docenten, die in totaal voor 1.6 fte worden ingezet binnen de opleiding. De student-docentratio bedraagt thans 44, hetgeen het panel relatief hoog acht. Zoals blijkt uit de kritische reflectie en de diverse gesprekken, is de omvang van de staf beperkt door het vertrek van een hoogleraar. Op dit moment werkt men aan de invulling van deze leerstoel en naar alle waarschijnlijkheid zal per september 2017 een nieuwe hoogleraar worden benoemd. Na invulling van

de vacature wordt de staf uitgebreid tot negen docenten, waardoor de onderwijslast beter gespreid kan worden over het personeel. Desgevraagd geven docenten aan de werkdruk als hoog te ervaren, niet alleen vanwege de vacante leerstoel maar ook door de sterke toename van het aantal studenten begin dit studiejaar. Het management licht hierover toe een zware periode achter de rug te hebben waarin weinig ruimte was voor nieuwe investeringen. Het verzekert het panel dat, mocht de stijging van het aantal studenten blijvend zijn, meer personeel zal worden aangetrokken. Met het oog op de duurzaamheid van de kwaliteit van de opleiding alsook de professionele gezondheid van de staf, adviseert het panel om waakzaam te zijn op de ervaren werkdruk.

Het panel is positief over de vakinhoudelijke, wetenschappelijke en didactische kwaliteiten van de docenten. Het waardeert het dat alle docenten gepromoveerd zijn en actief zijn in het wetenschappelijk onderzoek. Dit draagt bij aan een goede wetenschappelijke inbedding van de opleiding. Er is binnen de staf veel aandacht en ruimte voor docentprofessionalisering. Zo is de basiskwalificatie onderwijs verplicht voor alle docenten met een vaste aanstelling van ten minste 0,3 fte en voor tijdelijke stafleden die langer dan twee jaar in dienst zijn. Nagenoeg alle docenten voldoen hieraan. Hoewel niet verplicht, worden hoogleraren en universitair hoofddocenten aangemoedigd om de uitgebreide kwalificatie onderwijs te halen. Inmiddels hebben drie docenten een dergelijke uitgebreide kwalificatie. Ook waardeert het panel dat de wetenschappelijke staf in het kader van docentprofessionalisering verschillende activiteiten heeft ondernomen, waaronder studiereizen naar Finland en Chili.

Het panel heeft tijdens het bezoek stilgestaan bij de inhoudelijke en wetenschappelijk expertise van de staf in relatie tot de inhoud en ambities van de opleiding. Het panel constateert dat er binnen de staf een sterke focus is op het microniveau van onderwijs. Het vindt dit begrijpelijk gezien de sterke gerichtheid van de opleiding op het micro-perspectief. Echter, nu het opleidingsprofiel is verbreed door toevoeging van het macro-perspectief, zou volgens het panel de opleiding nog eens goed moeten kijken of de deskundigheid op het macroniveau van onderwijs versterkt dient te worden. Zoals blijkt uit een toelichting door het management, is men zich hiervan bewust. Het management verzekert het panel dat met de huidige staf de expertise die nodig is voor een goede uitvoering van het programma, voldoende is geborgd. Wel ziet het management ook dat voor een toekomstbestendige opleiding, een versterking van het macrodomein wenselijk is. Het is dan ook voornemens om in de komende periode te bezien hoe dat het beste gerealiseerd kan worden.

Het panel is te spreken over de grote mate van betrokkenheid en motivatie van de staf. Er heerst een open en ontspannen sfeer waarin men veel overlegt, samenwerkt en voor elkaar inspringt indien nodig. Ook de studenten geven aan tevreden te zijn over de deskundigheid van docenten en de goede begeleiding die zij bieden. Ze vinden de docenten goed toegankelijk en altijd bereid waar nodig te helpen. Wel merken ze op dat docenten druk zijn waardoor ze soms langer moeten wachten op feedback. Het panel ziet onder de staf een grote waardering voor het ondersteuningsteam van het onderwijsinstituut. Volgens het panel is dit een terechte erkenning van deskundigheid.

Reflectie en feedback

Het panel stelt vast dat er sprake is van een adequaat functionerend kwaliteitszorgsysteem. Alle cursussen uit het curriculum worden elk jaar geëvalueerd. Opvallende resultaten van de cursusevaluaties worden besproken in de opleidingscommissie en indien nodig voorgelegd aan de cursuscoördinator. Resultaten worden sinds 2014 structureel teruggekoppeld aan studenten, door het plaatsen van een samenvatting met relevante uitkomsten en verbeteracties op Blackboard. Verder wordt voor kwaliteitsverbetering gebruik gemaakt van evaluatieresultaten van de Nationale Studenten Enquête en is er een digitale exit-enquête in gebruik genomen die studenten invullen als zij hun examen aanvragen. Uitkomsten hiervan worden besproken door de opleidingscommissie, in het stafoverleg en tweemaal per jaar op de 'heidag' van het onderwijsinstituut.

Het panel heeft tijdens het bezoek gesproken met vertegenwoordigers van de opleidingscommissie en heeft een positieve indruk gekregen van het functioneren van deze commissie. Het constateert dat de opleidingscommissie op zorgvuldige wijze aanbevelingen formuleert ter verbetering van het

onderwijs. De opleidingscommissie wordt over het algemeen goed gehoord door het opleidingsmanagement. Het valt het panel wel op dat de opleidingscommissie vooral gericht is op (vak)evaluaties en in die zin reactief opereert. Het zou de opleidingscommissie willen stimuleren om tevens meer proactief alsook vanuit een breder perspectief te kijken naar het opleidingsprogramma.

Overwegingen

Volgens het panel zit het studieprogramma van de masteropleiding Onderwijskunde zodanig in elkaar dat het studenten in staat stelt de eindkwalificaties van de opleiding te behalen. Naast vakinhoudelijke kennis en vaardigheden besteedt het programma voldoende aandacht aan de academische, wetenschappelijke en professionele vorming van studenten. Een aandachtspunt betreft de vrij enge focus van het programma op het primair en secundair onderwijs terwijl veel afgestudeerden ook terecht komen in het hoger onderwijs en bedrijfsleven. Verder constateert het panel dat de aandacht voor kwalitatieve onderzoeksmethoden en voor professionele vaardigheden als verandermanagement versterkt kan worden. Ten aanzien van de stage merkt het panel op dat deze een gewaardeerd onderdeel van de opleiding is. Wel verdient het stellen van verschillende eisen aan de stageopdrachten door de stagebegeleiders aandacht.

Het panel stelt vast dat het programma voldoende samenhang vertoont maar dat er wel ruimte voor verbetering is. Zo blijkt dat de specialisaties belangrijk zijn in het borgen van een samenhangend programma voor de individuele student, maar dat veel studenten daar afwijkende keuzes in maken. Ook blijkt dat studenten, afhankelijk van hun instroommoment in september of februari, de opleiding kunnen starten of eindigen met het scriptie- of stagetraject hetgeen van invloed is op de samenhang. Verder constateert het panel dat de cursus Perspectieven op onderwijskundig onderzoek, die bedoeld is als verbindende schakel in het geheel, niet door alle studenten als zodanig wordt ervaren. Het panel beveelt aan om in het licht van deze punten de samenhang van het programma nog eens goed te bezien.

Het panel is tevreden over de studeerbaarheid van het programma en over de inhoud en opzet van de verschillende vakken. Het stelt tevens met waardering vast dat er gebruik wordt gemaakt van een grote diversiteit aan werkvormen, vooral voor onderwijskundestudenten is dit een interessant gegeven. Wel merkt het panel op dat de onderliggende ontwerpprincipes voor studenten niet altijd even duidelijk zijn en nader geëxpliciteerd kunnen worden. Verder betreft een aandachtspunt het laag aantal contacturen waardoor er in sommige colleges weinig ruimte is voor verdieping en/of feedback.

Het panel is positief over de vakinhoudelijke, wetenschappelijke en didactische kwaliteiten van de docenten en over de adequate ondersteuning door medewerkers van het onderwijsinstituut. Het is wel van mening dat de opleiding, nu haar profiel verbreed is, nog eens goed moet kijken naar de aanwezige versus gewenste expertise op het macroniveau van het onderwijs. Verder constateert het panel met genoegen dat er binnen de opleiding veel aandacht is voor docentprofessionalisering en dat er sprake is van een hecht en open team. Een aandachtspunt betreft de hoge werkdruk van de staf. Het panel concludeert voorts dat het systeem van opleidingsspecifieke kwaliteitszorg adequaat functioneert. Het heeft een positieve indruk gekregen van de opleidingscommissie en stimuleert haar om meer proactief en vanuit een breder perspectief te kijken naar de opleiding.

Conclusie

Het panel beoordeelt Standaard 2 als 'voldoende'.

Standaard 3: Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Toelichting:

De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk. De examencommissie van de opleiding borgt de kwaliteit van de tentaminering en examinering.

Bevindingen

Het panel is nagegaan of de opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing. Het heeft daarbij gekeken naar het toetsbeleid, de procedures rondom toetsing, de toetsvormen en het functioneren van de examencommissie.

Toetsing

Het panel heeft voorafgaand aan en tijdens het bezoek toetsmateriaal, inclusief gemaakt studentenwerk, van verschillende vakken bestudeerd. Het panel constateert dat de toetsen inhoudelijk van adequaat niveau zijn. Er wordt gebruik gemaakt van relevante vraagstellingen en opdrachten. Het panel is ook positief over de gebruikte toetsvormen. Het noemt deze voldoende gevarieerd en passend bij de leerdoelen, inhoud en didactische opzet van de cursussen. Het panel constateert dat de opleiding in de afgelopen periode werk heeft gemaakt om voor alle cursussen toetsmatrices op te stellen. Bij het ontwerp van de toetsen wordt nu standaard gewerkt vanuit de leerdoelen en inzicht gegeven in de beoordelingscriteria gerelateerd aan de leerdoelen. De beoordelingscriteria worden van tevoren bekend gemaakt bij de studenten. Docenten van een cursus stemmen voorafgaand aan de toets en bij de beoordeling ervan met elkaar af. Werkstukken worden bij de beoordeling gecontroleerd op fraude en plagiaat met behulp van software. Het panel is zeer positief over deze maatregelen die de kwaliteit van toetsing en beoordeling ten goede komen.

Ook studenten geven aan tevreden te zijn over de wijze van toetsing al noemen zij wel dat er verhoudingsgewijs veel gebruik wordt gemaakt van groepsopdrachten. Zij zouden het prettig vinden indien er meer individuele opdrachten zouden zijn. Verder kwam tijdens het gesprek met de studenten de grote nadruk in het toetsprogramma op schrijfopdrachten/verslaglegging aan de orde. Meerdere studenten zijn van mening dat een combinatie van schriftelijke tentamens en schrijfopdrachten/verslaglegging bij sommige vakken geschikter zou zijn om tegemoet te komen aan de verschillende kwaliteiten van studenten. Op basis van informatie in de kritische reflectie begrijpt het panel dat de opleiding, mede naar aanleiding van commentaar van het vorige visitatiepanel, de toetsvormen heeft aangepast. Men heeft daarbij gestreefd naar het inzetten van gevarieerde toetsvormen die altijd vragen om een koppeling tussen praktijk en theorie, gericht zijn op het optimaliseren van de onderwijsomgeving vanuit vormgeving, advies of beleid, gerelateerd zijn aan een realistische beroepscontext, een bijdrage leveren aan wetenschap of praktijk en studenten aanzetten tot kritische reflectie. De opleiding maakt daarom geen gebruik van open of gesloten tentamens maar wel van toetsvormen als casusopdracht, beleidsadvies, praktijkadvies, onderzoeksverslag, essay, portfolio en presentatie. Het panel kan zich vinden in deze uitgangspunten maar begrijpt tegelijkertijd de opmerkingen van de studenten. Het beveelt dan ook aan om nog eens goed te kijken naar de balans tussen de diverse toetsvormen.

Zoals eerder genoemd dienen studenten als onderdeel van de afronding van hun opleiding stage te lopen en een scriptie te schrijven. Studenten presenteren de stageresultaten aan docenten en medestudenten en schrijven een stageverslag dat in het eindgesprek wordt besproken met beide begeleiders. Daarna wordt een cijfer toegekend op basis van een beoordelingsformulier. Voor de scriptie voeren studenten een individueel onderzoek uit dat zoveel mogelijk aansluit bij het onderzoeksprogramma van de onderwijskunde staf. Een uitgebreide scriptiehandleiding is beschikbaar voor studenten. De beoordeling vindt als volgt plaats. De begeleider en een tweede lezer beoordelen aan de hand van een beoordelingsformulier onafhankelijk van elkaar de scriptie. Indien er een verschil van twee of meer punten in beide eindcijfers is, of wanneer de ene beoordeling voldoende is en de andere onvoldoende, wordt een derde beoordelaar verzocht een definitief oordeel te vullen. In uitzonderlijke gevallen kan de examencommissie om uitsluitel worden gevraagd. Het

panel constateert op basis van het bestudeerde materiaal en de gesprekken met docenten en studenten dat de beoordeling van zowel de stage als scriptie op transparante en gedegen wijze plaatsvindt.

Examencommissie

De examencommissie is een overkoepelende examencommissie voor de bachelor- en masteropleidingen Pedagogische Wetenschappen en de masteropleiding Onderwijskunde. De commissie bestaat uit vier leden, inclusief een extern lid. De examencommissie richt zich op het bewaken van de toetskwaliteit op eindniveau. Zij doet dit door eens per twee jaar een selectie van scripties en stageverslagen onafhankelijk te herbeoordelen, waarbij wordt gelet op het niveau en dekking van de eindkwalificaties. Zoals blijkt uit een toelichting door leden van de examencommissie, kwam de examencommissie hierbij tot op heden nagenoeg steeds tot eenzelfde beoordeling als de docenten.

Naast de examencommissie kent de opleiding een facultaire toetscommissie die verantwoordelijk is voor het bewaken van de toetskwaliteit op cursus- en curriculumniveau. Deze commissie bestaat uit zes leden en rapporteert eens per jaar aan de examencommissie. Op curriculumniveau analyseert de toetscommissie eens per jaar de formulering en toetsbaarheid van de leerdoelen, de mix van toetsvormen en de dekking van de eindkwalificaties. Op cursusniveau wordt iedere cursus tenminste eens per drie jaar uitgebreid bekeken door een lid van de toetscommissie, samen met de betreffende cursuscoördinator. Een cursus kan vaker worden bekeken als de opleidingscommissie daar aanleiding toe ziet. Gesignaleerde verbetermogelijkheden worden direct aangepakt door de cursuscoördinator en resultaten worden besproken in de toetscommissie.

Een belangrijk instrument in de kwaliteitsborging van tentaminering en examinering betreft het toetsplan. In dit toetsplan wordt de wijze waarop de kwaliteit van toetsing wordt bewaakt beschreven. Daarnaast beschikt de opleiding over een toetsingsdatabase waarin de eindkwalificaties, cursussen, leerdoelen en toetsvormen aan elkaar zijn gerelateerd en op verschillende manieren geanalyseerd kunnen worden: per eindkwalificatie, per set van cursussen of per toetsvorm. Het panel is bijzonder te spreken over deze instrumenten alsook over de professionele ondersteuning door de toetscommissie. Ook is het panel tevreden over het functioneren van de examencommissie. Gezien de voortdurende ontwikkelingen op het terrein van tentaminering en examinering, adviseert het panel de opleiding wel om goed oog te hebben voor de verdere scholing van de leden van de examencommissie.

Een aandachtspunt betreft de kwaliteitsborging van het gerealiseerde eindniveau. Deze wordt nu uitgevoerd door de examencommissie en is hoofdzakelijk gericht op de stage en scriptie. Echter, omdat de stage en scriptie door de flexibele curriculumstructuur geen formele afsluiting van het programma zijn, is volgens het panel een onafhankelijke inhoudelijke check op andere onderdelen van het curriculum ook van belang voor een goede kwaliteitsborging. Het panel beveelt aan een nadere analyse uit te voeren naar het adequaat bewaken van het eindniveau. Het geeft daarbij in overweging om met de betrokken staf zogeheten kalibreersessies ten aanzien van de beoordelingscriteria van betreffende toetsen en opdrachten te organiseren. Overigens merkt het panel op dat er in diverse opleidingsdocumenten wel degelijk staat vermeld dat de scriptie samen met de stage de afsluiting van de opleiding vormt. Dit is dus strijdig met de dagelijkse gang van zaken en verdient aandacht.

Overwegingen

Het panel stelt vast dat het systeem van toetsing en beoordeling adequaat functioneert. Er wordt gebruikgemaakt van diverse toetsvormen die passen bij de inhoud en vormgeving van de opleiding. Wel adviseert het panel om nog eens te kijken naar de balans tussen de diverse toetsvormen. De toetsen zijn inhoudelijk van een voldoende masterniveau en het panel komt tevens tot de conclusie dat de beoordelingen van de stage en scriptie op transparante en gedegen wijze plaats vinden.

Er is sprake van een adequate kwaliteitsborging van de toetsing en beoordeling. Het panel is positief over het toetsplan en de toetsingsdatabase die getuigen van een hoog kwaliteitsbesef. Ook is het tevreden over het functioneren van de toetscommissie en examencommissie; vooral de professionele ondersteuning door de toetscommissie valt het panel op in deze. Een aandachtspunt betreft de kwaliteitsborging van het gerealiseerde eindniveau. Het panel stelt vast dat de inhoudelijke check door de examencommissie nu gericht is op de stage en scriptie, terwijl deze voor een goede afspiegeling van het eindniveau ook andere curriculumonderdelen zou moeten betreffen.

Conclusie

Het panel beoordeelt Standaard 3 als 'voldoende'.

Standaard 4: Gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting:

Het gerealiseerde niveau blijkt uit de resultaten van tussentijdse en afsluitende toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

Om inzicht te krijgen in het gerealiseerde eindniveau van studenten van de masteropleiding Onderwijskunde heeft het panel voorafgaand aan de visitatie stageverslagen en scripties van 15 masterstudenten Onderwijskunde, inclusief de bijbehorende beoordelingsformulieren, bestudeerd. Bij de selectie van de werkstukken heeft het panel gelet op een goede spreiding van de cijfers alsook wie de eerste en tweede beoordelaars waren.

Het panel kan zich in het algemeen vinden in de beoordeling en becijfering van zowel de scripties als stageverslagen. Het panel is tevreden over het niveau van de scripties. Het constateert dat de door het panel bestudeerde scripties een heldere empirische cyclus en een duidelijke vraagstelling bevatten en dat er gebruik wordt gemaakt van passende literatuur. Ook noemt het panel de scripties gedegen qua methodologische opzet en uitvoering. Een punt van aandacht betreft de wijze waarop de beoordelingsformulieren zijn ingevuld. Het panel merkt op dat de geschreven feedback door de scriptiebeoordelaars wisselend van kwaliteit is. Sommige beoordelaars schrijven uitgebreide en gerichte toelichtingen op de formulieren terwijl andere beoordelaars weinig tot geen toelichting geven. Het panel hecht veel waarde aan een goede feedback en beveelt aan met de betrokken scriptiebeoordelaars te werken aan meer uniformiteit. Het panel is ook tevreden over het niveau van de stageverslagen. De stageverslagen zijn door studenten veelal keurig uitgewerkt en geformuleerd. Studenten tonen in de verslagen aan in staat te zijn een link te kunnen leggen tussen theorie en praktijk. Wel zou volgens het panel de reflectie door sommige studenten iets scherper en diepgaander mogen.

Zoals uit de kritische reflectie blijkt, verzamelt de opleiding op verschillende manieren informatie over de arbeidsmarktsituatie van afgestudeerde onderwijskundigen. Zo onderhoudt men een LinkedIn-groep voor afgestudeerde studenten Pedagogische Wetenschappen en Onderwijskunde (ruim 1100 leden) en wordt er jaarlijks een netwerkdag organiseert waar masterstudenten, alumni en stagebegeleiders uit het werkveld elkaar ontmoeten. Daarnaast wordt jaarlijks de startpositie van alumni in kaart gebracht in de landelijke WO-monitor of de alumnimonitor van de Radboud Universiteit. Uit de diverse onderzoeken blijkt dat nagenoeg alle afgestudeerden een baan hebben gevonden, veelal binnen korte tijd na afstuderen. Een groot deel van de alumni werkt binnen de sector onderzoek/onderwijs. Daarnaast werken alumni binnen het bedrijfsleven, voor de overheid of in de zorgsector. Zij bekleden functies als docent, adviseur, beleidsmedewerker, projectmanager en leidinggevende. Uit de onderzoeken blijkt voorts dat de functies van alumni inhoudelijk goed aansluiten op de opleiding en het opleidingsniveau en dat alumni zich goed voorbereid voelen op het uitvoeren van hun functie. Het panel heeft tijdens het bezoek met genoeg gesproken met

talentvolle en gemotiveerde alumni. Zij bevestigen bovenstaand beeld. Zij zeggen veel geleerd te hebben tijdens de opleiding en de opgedane kennis en vaardigheden goed toe te kunnen passen in hun verdere loopbaan.

Overwegingen

Het panel stelt vast dat de masterscripties en stageverslagen voldoen aan de eisen die mogen worden gesteld aan de eindwerken van een masteropleiding. Het kan zich over het algemeen vinden in de beoordeling en becijfering van zowel de scripties als de stageverslagen. Een aandachtspunt betreft de wisselende feedback door de scriptiebeoordelaars op de beoordelingsformulieren. Het panel hecht veel waarde aan goede feedback en beveelt dan ook aan hier meer eenduidigheid in te krijgen. Het panel stemt in met het inhoudelijke en wetenschappelijke niveau van de masterscripties. Ook is het tevreden over het niveau van de stageverslagen en de wijze waarop studenten in de stage een verbinding weten te leggen tussen theorie en praktijk. Wel zouden de reflecties door studenten kritischer en diepgaander kunnen. Voorts is het panel positief over de aangetoonde meerwaarde van de masteropleiding voor afgestudeerden. Zij blijken snel in staat te zijn een passende baan op niveau te vinden. Het panel komt tot de conclusie dat de eindkwalificaties van de masteropleiding Onderwijskunde aan de Radboud Universiteit worden behaald.

Conclusie

Het panel beoordeelt Standaard 4 als 'voldoende'.

ALGEMEEN EINDOORDEEL

Het panel heeft vastgesteld dat de eindkwalificaties van de masteropleiding Onderwijskunde aansluiten bij de vereisten vanuit het vakgebied en passend zijn voor een academisch opleiding op masterniveau. Het heeft met waardering geconstateerd dat de opleiding kiest voor het opleiden van *scientist practitioners* of academische professionals met een specialisatie in de rol van onderwijsontwerper, onderwijsadviseur en/of beleidsmedewerker onderwijs. Wel zou het profiel nog verder aangescherpt kunnen worden waarbij het panel adviseert om aandacht te besteden aan het macroperspectief van het onderwijs alsook aan internationalisering en hierin gefundeerde keuzes te maken. Het panel is tevreden over de opzet en inhoud van de opleiding en de afzonderlijke vakken. Ook is het positief over de gebruikte werkvormen en toetsvormen. Wel zou de aandacht voor kwalitatieve onderzoeksmethoden en professionele vaardigheden als verandermanagement versterkt kunnen worden. Verder verdient de samenhang van het programma aandacht alsook het laag aantal contacturen. Het panel is positief over de inhoudelijke, wetenschappelijke en didactische kwaliteiten van het docentencorps. Voorts is het tevreden over het functioneren van de opleidingscommissie, examencommissie en toetscommissie. Deze dragen bij aan een kwaliteitscultuur waarin verbeterpunten worden geconstateerd en adequaat worden opgepakt. Een aandachtspunt betreft de kwaliteitsborging van het gerealiseerde eindniveau. Die is nu vooral gericht op de stage en scriptie terwijl voor een goede borging van het eindniveau, ook naar andere curriculumonderdelen dient te worden verwezen. Het panel heeft tot slot kunnen vaststellen dat de eindwerkstukken van de masteropleiding, de stageverslagen en scripties, het gewenste niveau van een masteropleiding representeren en dat alumni goed zijn voorbereid op de arbeidsmarkt. Over de gehele linie komt het panel tot de slotsom dat de opleiding voldoet aan de kwaliteitseisen die aan een wetenschappelijke masteropleiding worden gesteld.

Conclusie

Het panel beoordeelt de masteropleiding Onderwijskunde als 'voldoende'.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: CURRICULA VITAE VAN DE PANELLEDEN

Prof. dr. Jan Elen is gewoon hoogleraar aan de KU Leuven. Hij is verbonden aan het Centrum voor Instructiepsychologie en –technologie van de Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen. Zijn onderzoek situeert zich op het domein van de onderwijstechnologie en de lerarenopleiding. Gedurende lange tijd was hij het hoofd van de onderwijsondersteunende dienst van de KU Leuven. Daarna is hij medeoprichter en coördinator geweest van het Expertisenetwerk School of Education, Associatie KU Leuven. Hij fungeerde als vicedecaan onderwijs van de Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen en was meer dan tien jaar lid van de Onderwijsraad van de KU Leuven. Hij was coördinator van de 'Special Interest Group' Instructional Design van EARLI. Hij verzorgt inleidende en verdiepende colleges over onderwijspsychologie en onderwijstechnologie. Momenteel is hij senior editor van 'Instructional Science'.

Prof. dr. Regina H. Mulder is hoogleraar Pedagogiek/Onderwijskunde aan de Universiteit van Regensburg (Duitsland) sinds 2004, waar zij tevens verschillende bestuurlijke functies heeft uitgeoefend (o.a. Dekaan, vice-voorzitter Universiteitsraad, lid Raad van Toezicht). Ze studeerde sociologie (RUG), promoveerde in de sociale wetenschappen (EUR), en was adjunct-directeur van het RISBO (EUR). Ze onderzoekt en publiceert op het gebied van *Vocational Education and Training (VET)* en *Learning in Organizations*, zoals ontwerp en evaluatie van VET, innovaties en innovatief werkgedrag, feedback, leren van fouten, informeel leren op het werk, leren van oudere werknemers, team learning, diversiteit in teams, leiderschap en onderzoeksmethoden. Ze was EARLI SIG Coordinator van de Special Interest Group 'Learning and Professional Development'. Ze is redacteur van diverse boeken en is redactielid van journals zoals *Educational research review*, *HRDQ*, *EJTD*, en reviewt artikelen voor andere journals, o.a. *Vocations and Learning*.

Dr. Dominique Sluijsmans is lector Professioneel Beoordelen aan Zuyd Hogeschool en heeft een nulaanstelling als universitair hoofddocent bij de Universiteit Maastricht. Zij studeerde Onderwijskunde aan de Radboud Universiteit en promoveerde in 2002 bij de Open Universiteit. Haar proefschrift 'Student involvement in assessment' richtte zich op het trainen van peer assessment vaardigheden bij studenten in de lerarenopleiding. Zij heeft als universitair docent gewerkt bij de Open Universiteit en als lector bij de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, en is sinds 2012 verbonden aan Zuyd Hogeschool in Heerlen. Haar interessegebieden zijn beoordelen, curriculumontwerp en studentbetrokkenheid.

Prof. dr. Bernadette van Hout-Wolters was van 1990-2011 hoogleraar onderwijskunde en wetenschappelijk directeur aan de Universiteit van Amsterdam. Ze is momenteel als gasthoogleraar aan deze universiteit verbonden. Ook is ze lid van de wetenschappelijke adviesraad van de landelijke onderzoeksschool Interuniversitair Centrum voor Onderwijswetenschappen (ICO). Van Hout-Wolters studeerde psychologie (functieleer en ontwikkelingspsychologie) aan de Radboud Universiteit Nijmegen, promoveerde aan de Universiteit Tilburg en werkte eerder bij de Universiteit Twente en de Radboud Universiteit. Ze is (co-)auteur van vele artikelen, hoofdstukken en boeken, voornamelijk op het gebied van leer- en denkstrategieën van leerlingen/studenten binnen verschillende vakgebieden. Haar praktijkgerichte boek '*Studiemethoden*' beleefde een tiental herdrukken.

Tessa Voerman BSc is student van de Masteropleiding Educational Science and Technology (EST) en de Masteropleiding Psychology aan de Universiteit Twente. Zij is student-assistent kwaliteitszorg en evaluaties geweest aan dezelfde universiteit. Eerder nam ze als studentlid deel aan de herbeoordelingsvisite van de opleiding Opleidingskunde aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen in 2015.

BIJLAGE 2: DOMEINSPECIFIEK REFERENTIEKADER

Inleiding

In dit document¹ wordt een referentiekader voor het onderwijs in de discipline Onderwijswetenschappen² gepresenteerd ten behoeve van de visitatie van de universitaire bachelor- en academische masteropleidingen in 2016/2017³. Het rapport van de Commissie Sectorplan Onderwijswetenschappen (CSO, 2015) heeft in belangrijke mate als inspiratiebron voor dit kader gefungeerd. Dit kon mede doordat in de CSO door medewerkers van de opleidingen van verschillende universiteiten werd geparticipeerd zodat het rapport van de CSO binnen de opleidingen een groot draagvlak heeft. In dit domeinspecifiek kader schetsen we eerst het kennisdomein van de onderwijswetenschappen en besteden daarna aandacht aan ontwikkelingen in de wetenschap, de beroepspraktijk van onderwijswetenschappers en het onderwijs. Deze ontwikkelingen hebben consequenties voor de vereiste kennis, vaardigheden en attitudes van afgestudeerde onderwijswetenschappers en voor de inrichting van de curricula van de opleidingen, bijvoorbeeld ten aanzien van internationalisering en het didactisch model. Het kader karakteriseert de doelstellingen, het niveau, de oriëntatie en de inrichting van de opleidingen in de onderwijswetenschappen en besluit met een overzicht van de vereiste kennis, inzicht en vaardigheden van afgestudeerde onderwijswetenschappers. Daarbij wordt qua niveau onderscheid gemaakt tussen de bachelor- en masterafgestudeerde.

Het domein van de onderwijswetenschappen

Voor de omschrijving van het kennisdomein van de onderwijswetenschappen wordt aangesloten bij de omschrijving door de CSO (2015): "Het object van de onderwijswetenschappen is het onderwijs, dat wil zeggen het onderwijzen, de onderwijs- en leerprocessen en de opbrengsten daarvan, zowel op individueel als op maatschappelijk niveau. De onderwijswetenschappen richten zich op het beschrijven, verklaren en optimaliseren van alle situaties waar sprake is van bedoeld leren, d.w.z. die gericht zijn op vooraf (meer of minder) gespecificeerde leerdoelen. Daarbij ligt de nadruk op optimaliseren en daarmee op de bijdrage aan het verbeteren van de kwaliteit, de effectiviteit, de doelmatigheid, de aantrekkelijkheid en de vernieuwing van de onderwijspraktijk en het onderwijsbeleid.

De onderwijswetenschappen richten zich op processen en systemen op microniveau (cognitieve, affectieve, sociale en motivationele processen en onderwijsinterventies op individueel en klasniveau), mesoniveau (onderwijsorganisatie, leiderschap en governance) en macroniveau (beleid en bestel). Zij hebben betrekking op formele en informele onderwijsleersituaties, in alle contexten waarin georganiseerd leren plaats vindt en in alle fasen van het leven. Deze contexten omvatten het gehele reguliere onderwijs (van VVE tot WO), maar ook de private onderwijs- en opleidingssector (zoals bedrijfsopleidingen, branche-opleidingen, opleidingen van beroepsverenigingen, onderwijsaanbod van maatschappelijke organisaties en culturele instellingen) en werkplekleren.

De onderwijswetenschappen vormen een multidisciplinair vakgebied. Naast algemene en domeinspecifieke onderwijswetenschappen en vakdidactiek maakt een groot aantal disciplines - zoals psychologie, (ortho)pedagogiek, sociologie, economie, bestuurs- en organisatiewetenschappen, cognitiewetenschappen, neurowetenschappen, filosofie en rechtswetenschappen - deel uit van de onderwijswetenschappen voor zover ze het onderwijs als object hebben dan wel kunnen bijdragen aan optimalisering van het onderwijs door kennis over en verbetering van (de inrichting en organisatie van en de condities voor) het onderwijzen en alle daarbij behorende onderwijs- en leerprocessen. De complexiteit van vraagstukken in het onderwijs vraagt steeds meer een aanpak over grenzen van disciplines en wetenschapsgebieden heen."

---

¹ Dit kader is tot stand gekomen door nauw overleg tussen de opleidingsdirecteuren van de deelnemende opleidingen.

² We spreken van onderwijswetenschappen omdat de Commissie Sectorplan Onderwijswetenschappen (CSO, 2015) aanraadt de benaming van de onderwijskundeopleidingen om te zetten naar onderwijswetenschappen.

³ De onderzoeksmasteropleidingen vallen buiten deze visitatie en daarom ook buiten dit kader.

Ontwikkelingen in wetenschap, arbeidsmarkt en onderwijs

Een deel van de *thema's in de onderwijswetenschappen* speelt al sinds de jaren '70 van de vorige eeuw zoals leren en onderwijzen, onderwijsaanbod, toetsen en beoordelen, domeinspecifieke aspecten van onderwijs en vakdidactiek, opleiding en professionele ontwikkeling van docenten, achterstandsbestrijding, omgaan met leerproblemen en de maatschappelijke context van het onderwijs. In de afgelopen decennia zijn er ook nieuwe (sub)thema's bijgekomen, zoals ICT en onderwijs, digitalisering en online onderwijs, leven lang leren, werkplekleren, adaptief onderwijs, adaptief toetsen en de aandacht voor neuro- en cognitiewetenschappen. Door de vervagende nationale grenzen in Europa en een toenemende globalisering staat ook internationaal vergelijkend onderzoek in de belangstelling. Veel thema's zijn van karakter veranderd. Zo is onderzoek naar onderwijsvernieuwing tegenwoordig meer gericht op het evidence-informed aanpakken van vernieuwing en verbetering van het onderwijs en op de effecten op leerprestaties en studiesucces, terwijl er in onderzoek naar opleiding en professionele ontwikkeling van docenten meer aandacht is voor opleiden in de school.

Afgezien van de ontwikkelingen op specifieke onderdelen van het domein van de onderwijswetenschappen zijn er nog een aantal algemenere *wetenschappelijke ontwikkelingen* die implicaties hebben voor de opleidingen. Er is sprake van een enorme groei aan kennis, veelal verkregen uit multidisciplinair onderzoek en door technologische ontwikkelingen. Onderwijs is complex en van oudsher wordt er dan ook multidisciplinair onderzoek gedaan. Daarbij wordt voortgebouwd op bestaande en nieuwe wetenschappelijke inzichten in verschillende disciplines die relevant zijn voor de onderwijswetenschappen zoals de hersen- en de cognitiewetenschappen. Maatschappelijke relevantie van wetenschappelijk onderzoek krijgt grotere aandacht (SEP, 2014) en ook van onderwijswetenschappers wordt verwacht dat ze bijdragen aan innovaties en verbeteringen in het onderwijs (CSO, 2015). Onderwijsonderzoek dat relevant is voor de onderwijspraktijk maakt gebruik van daartoe geëigende onderzoeksmethoden waarbij onderzoekers, docenten uit de onderwijspraktijk en lerenden samen het onderwijs innoveren en onderzoeken. Ten slotte is er in de wetenschap meer aandacht voor ethiek en integriteit. Hoe om te gaan met controleerbaarheid, zorgvuldigheid, betrouwbaarheid, onafhankelijkheid en onpartijdigheid?

Wat de *arbeidsmarkt voor onderwijswetenschappers* betreft meent de CSO (2015) dat aan onderwijswetenschappers in de toekomst andere en waarschijnlijk hogere eisen gesteld zullen worden. Net als andere beroepsbeoefenaren zullen ook onderwijswetenschappers steeds meer in een internationale en multiculturele context werken. Daarom moeten zij in staat zijn over de grenzen van hun eigen vakgebied te kijken, samen te werken en communiceren met professionals uit verschillende disciplines en om te gaan met maatschappelijke en technologische ontwikkelingen, zoals de alomtegenwoordige beschikbaarheid van informatie en de steeds dominantere rol van internet in het sociale verkeer. Omdat onderwijswetenschappers op zeer verschillende plaatsen werken, in het onderwijs, in arbeidsorganisaties en in het onderzoek moeten opleidingen hun studenten voorbereiden op deze verschillende beroepspraktijken (CSO, 2015).

Het *onderwijs waaraan en waarvoor onderwijswetenschappers werken* wordt in toenemende mate gekenmerkt door innovatie, evidence-informed werken, nadruk op complexe vaardigheden (21st century skills), inzicht, creativiteit en toepassing, en door integratie van vakken en theorie en praktijk. Om duurzaam inzetbaar te zijn op de arbeidsmarkt wordt een leven lang leren noodzakelijk. Deze ontwikkelingen vragen om specifiek hierop toegesneden leeromgevingen en verbindingen tussen het schoolse en buitenschools leren en leren op de werkplek.

Onderwijsinstellingen zullen steeds meer moeten samenwerken met maatschappelijke instellingen en bedrijven. Het onderwijs vereist differentiatie in niveau, didactiek en vorm om aan te sluiten bij de behoeften van de verschillende doelgroepen.

Doelstellingen, niveau, oriëntatie en inrichting van de opleidingen

De bachelor- en masteropleidingen die in de visitatie Onderwijskunde worden beoordeeld hebben als doel studenten op te leiden tot een basaal (bachelor) of gevorderd (master) wetenschappelijk niveau op het gebied van de onderwijswetenschappen. Afgestudeerden zijn in staat in de onderwijspraktijk als academisch professional bij te dragen aan het oplossen van onderwijsvraagstukken en kunnen een bijdrage leveren aan de onderwijswetenschappen. Studenten verwerven tijdens de opleiding de nieuwste kennis en inzichten op het terrein van de onderwijswetenschappen en zowel vakspecifieke als algemene academische vaardigheden.

De opleidingen behandelen onderzoeksparadigma's, de meest gangbare theorieën, onderzoeksdesigns en -methoden binnen de verschillende relevante disciplines (waaronder praktijkgericht onderzoek), gedragscodes op het gebied van onderzoek en de toepassing ervan in onderwijsonderzoek en de relevantie van het onderzoek voor de praktijk. Ze maken studenten vertrouwd met de kenmerken en waarde van wetenschappelijk onderzoek en het belang van theorie en methodologie; vormen studenten zodanig dat ze zich mondeling en schriftelijk op academisch niveau kunnen uitdrukken; en bieden een kader waarbinnen studenten de verworven kennis en inzichten kunnen plaatsen en dat maakt dat ze deze op adequate wijze kunnen toepassen. Ook streven de opleidingen naar het vormen van academici die zowel kunnen reflecteren op de grondslagen van hun vak als op het eigen professioneel handelen. Engelstalige literatuur en communiceren in het Engels is een standaardonderdeel van de opleiding en de leergemeenschap wordt gekenmerkt door diversiteit bijvoorbeeld door buitenlandse (gast)docenten en buitenlandse studenten. De opleidingen bereiden studenten erop voor om samen te werken en communiceren met professionals uit verschillende disciplines, culturen en landen bijvoorbeeld door de mogelijkheid om deel te nemen aan buitenlandse projecten, stages of afstudeerprojecten. Van de didactiek van de opleidingen voor onderwijswetenschappers mag verwacht worden dat ze experimenteren met innovatieve leerarrangementen die een proeftuin kunnen zijn voor de ontwikkelingen in het onderwijs zoals die hiervoor zijn aangeduid.

De opleidingen bereiden studenten voor op een maatschappelijke of verdergaande wetenschappelijke loopbaan, waarin de kennis en vaardigheden die binnen de studie zijn verworven in praktijk gebracht kunnen worden. Het gaat daarbij om het verwerven van een academische houding en de academische vaardigheden die in verschillende functies op academisch niveau worden gevraagd, naast kennis van en inzicht in het vakgebied.

De bacheloropleiding biedt een brede basisopleiding en leidt op tot basaal academisch niveau. Een van de doelen van de bacheloropleiding is de student zodanig op te leiden dat hij/zij gekwalificeerd is voor een masteropleiding. De masteropleiding biedt specialisatie en verdieping. De masteropleiding leidt de student zodanig op dat deze zelfstandig wetenschappelijk onderzoek kan uitvoeren en voorbereid is op een toekomstige werkkring, zoals instellingen in het onderwijs of de onderwijsverzorgingsstructuur, de overheid, het bedrijfsleven of onderzoeksinstellingen.

De eindkwalificaties: kennis, inzicht en vaardigheden van afgestudeerde onderwijswetenschappers

Van afgestudeerden van een *bacheloropleiding* onderwijswetenschappen wordt verwacht dat ze beschikken over kennis en inzicht in de onderwijswetenschappen en de toepassing daarvan, oordeelsvorming, en communicatieve en leervaardigheden op een basaal academisch niveau. Van afgestudeerden van een *masteropleiding* onderwijswetenschappen wordt verwacht dat ze beschikken over kennis en inzicht in de onderwijswetenschappen en in de toepassing daarvan, oordeelsvorming, en communicatieve en leervaardigheden op een gevorderd en meer specialistisch academisch niveau. De eindkwalificaties zijn minimaal gelijk aan de eisen die de beroepspraktijk van afgestudeerde onderwijswetenschappers verwacht.

Het verschil tussen basaal (bachelor) en gevorderd (master) niveau betreft de mate van zelfstandigheid in het formuleren van onderzoeksvragen en het toepassen van kennis, theorieën en onderzoeksmethoden, de mate van complexiteit van de vraagstukken waarmee kan worden

omgegaan en de mate waarin de afgestudeerde in staat is tot transfer van kennis en vaardigheden naar nieuwe situaties. Daarnaast hebben masterafgestudeerden zich verdiept in een (of meer) van de deeldomeinen van de onderwijswetenschappen. Welke dat zijn kan per opleiding verschillen.

De eindkwalificaties worden in dit domeinspecifieke kader geordend onder de Dublin descriptoren 'kennis en inzicht' en 'toepassen van kennis en inzicht'. Waar relevant wordt aangegeven welke eindkwalificaties specifiek voor het masterniveau gelden. De kwalificaties die de Dublin descriptoren 'oordeelsvorming', 'communicatie' en 'leervaardigheden' betreffen, worden gezien als eisen die aan afgestudeerden van wetenschappelijk onderwijs in het algemeen worden gesteld. Ze worden niet apart in de domeinspecifieke eisen opgenomen, maar dienen eveneens op basaal resp. gevorderd niveau beheerst te worden. Ten aanzien van communicatie merken we nog op dat het van belang is dat afgestudeerden in internationale contexten moeten kunnen (samen)werken.

Kennis en inzicht

De afgestudeerde beschikt over kennis van en inzicht in:

- actuele onderwijsvraagstukken en maatschappelijke en technologische ontwikkelingen die daarvoor relevant zijn;
- curriculumtheorieën (curriculumconcepten; strategieën voor curriculumontwikkeling);
- instructietheorieën (verloop van leerprocessen en de beïnvloeding daarvan; instructie-ontwerp; rol van de docent; evaluatie en assessment; het gebruik van ICT);
- organisatie- en innovatietheorieën (implementatie van veranderingen; schoolontwikkeling);
- (theorieën en methoden uit) bestaande en nieuwe disciplines die relevant zijn voor de onderwijswetenschappen (pedagogiek, psychologie, neurowetenschappen, sociologie, (wetenschaps)filosofie, ethiek);
- relevante kenmerken van onderwijsstelsels en -beleid (ook internationaal vergelijkend) en het Nederlandse stelsel en beleid en de geschiedenis daarvan in het bijzonder;
- methoden en technieken van sociaal-wetenschappelijk onderzoek;
- onderzoeksdesigns ((quasi-)experimenteel, correlationeel, beschrijvend, casestudies, ontwerponderzoek);
- kwalitatieve en kwantitatieve methoden van dataverzameling en -analyse;
- gedragscodes op het gebied van onderzoeksintegriteit;
- beroepspraktijken waarin onderwijswetenschappers een rol spelen.

Op masterniveau geldt gevorderde kennis op deze gebieden en daarnaast kennis van en inzicht in:

- specifieke vraagstukken op een of meer deeldomeinen binnen de onderwijswetenschappen.

Toepassen van kennis en inzicht

De afgestudeerde beschikt over het vermogen om:

- onderzoeksbevindingen te beoordelen op nut en bruikbaarheid in de onderwijspraktijk;
- resultaten van onderzoek duidelijk te rapporteren en te presenteren;
- onderwijswetenschappelijke problemen in school- en arbeidsorganisaties te analyseren, en hiervoor oplossingen te ontwerpen in samenwerking met relevante stakeholders (bijv. management, docenten of trainers);
- bij te dragen aan innovaties en verbeteringen in het onderwijs;
- samen te werken met professionals uit verschillende disciplines en met verschillende culturele en nationale achtergronden.

Op masterniveau geldt het gevorderde niveau voor toepassing op deze gebieden en daarnaast het vermogen om:

- problemen uit de beroepspraktijk te vertalen naar onderzoekbare vraagstellingen;
- zelfstandig en op wetenschappelijk verantwoorde wijze een onderzoek te verrichten op een deelgebied van de onderwijswetenschappen en daarbij methodologische en inhoudelijke kennis toe te passen;
- onderzoeksbevindingen te vertalen en toe te passen ten behoeve van de onderwijspraktijk;
- vanuit filosofisch en ethisch perspectief te reflecteren op onderzoek;
- ontwerp-vraagstukken op te lossen, rekening houdend met implementatie en evaluatie.

BIJLAGE 3: BEOOGDE EINDKWALIFICATIES

Onderstaand worden de 9 eindkwalificaties van de opleiding weergegeven. Per eindkwalificatie wordt een toelichting gegeven op de relatie met het domeinspecifiek referentiekader, de Dublin descriptor en het niveauverschil tussen de bachelor- en masteropleiding. Ook wordt beschreven welke leerdoelen bijdragen aan het realiseren van de eindkwalificatie. Hierbij wordt verwezen naar het cursusnummer. Aan het einde van de opleiding is de student in staat om de onderwijsomgeving kritisch te analyseren, te onderzoeken en te optimaliseren door:

1. het inzetten van en bijdragen aan actuele en specialistische wetenschappelijke kennis op het gebied van leerprocessen, de onderwijscontext en vormgeving van onderwijs;

Deze eindkwalificatie sluit aan op Dublin descriptor 1 en 2 en op eindkwalificaties 1, 5, 6 en 13 van het domeinspecifiek referentiekader. De eindkwalificatie die hiervoor een basis legt in de bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen luidt: aan het einde van de opleiding is de student in staat om gebruik te maken van actuele en basiskennis over de normale en de problematische ontwikkeling op het gebied van ontwikkeling, leren en gedrag. Het masterniveau blijkt uit de focus op specifieke vraagstukken binnen een deeldomein van de onderwijswetenschappen en de doelstelling om bij te dragen aan specialistische wetenschappelijke kennis.

De eindkwalificatie wordt als volgt vertaald in leerdoelen binnen de opleiding (cursusnummer):

- *neurowetenschappelijke en cognitieve psychologische kennis over het leerproces te relateren aan actueel onderzoek rond de domeinen leren en geheugen op verschillende momenten in de ontwikkeling (1).*
- *gebruik te maken van (actuele) kennis over aspecten van de onderwijsomgeving en onderwijsvernieuwing en de invloed die deze kunnen hebben op leerprocessen en de lerende (2).*
- *gebruik te maken van relevante theorieën, kernbegrippen en actuele literatuur bij het uitbrengen van een advies over docentprofessionalisering rond een actueel onderzoeks- of beleidsthema (3).*
- *maatschappelijke achtergronden en ontwikkelingen te signaleren die van invloed kunnen zijn de wijze waarop het onderwijs vorm krijgt en uit te leggen wat maatschappelijke gevolgen zijn van onderwijsontwikkelingen (4).*
- *zelfstandig een project en werkzaamheden uit te voeren in een specifiek onderwijskundig werkveld resulterend in producten en diensten gericht op het optimaliseren van onderwijs (6).*
- *zelfstandig een onderzoek uit te voeren gericht op het optimaliseren van de onderwijsomgeving en hiermee bij te dragen aan wetenschappelijke kennis (7).*

2. rekening te houden met individuele verschillen in ontwikkeling en leerprocessen en maatschappelijke kaders en achtergronden;

Deze eindkwalificatie sluit aan op Dublin descriptor 1 en 2 en op eindkwalificaties 2, 3, 4 en 13 van het domeinspecifiek referentiekader. De eindkwalificatie die hiervoor een basis legt in de bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen luidt: aan het einde van de opleiding is de student in staat om rekening te houden met de historische, sociale, culturele, juridische en ethische context van opvoed- en onderwijssituaties. Het masterniveau blijkt uit de afbakening van de vraagstukken binnen een deeldomein van de onderwijswetenschappen.

De eindkwalificatie wordt als volgt vertaald in leerdoelen binnen de opleiding (cursusnummer):

- *uit te leggen hoe in de onderwijsomgeving/klassensituatie rekening gehouden kan worden met (individuele) leerprocessen in de hersenen en niet-cognitieve factoren als stress en motivatie (1).*
- *rekening te houden met differentiatie tussen leerlingen bij het adviseren over verschillende didactische werkvormen over een actueel probleem uit de onderwijspraktijk (2).*
- *rekening te houden met het niveau, de autonomie en de beroepscontext van de leraar bij het formuleren van een professionaliseringsadvies (3).*

- *te analyseren welke maatschappelijke en politieke ontwikkelingen en argumenten bijdragen aan de invulling van functies van het onderwijs (4).*
- *rekening te houden met (verschillen in) ontwikkeling en maatschappelijke kaders bij het uitvoeren van stagewerkzaamheden (6).*
- *rekening te houden met (verschillen in) ontwikkeling en/of maatschappelijke kaders bij het uitvoeren van onderzoek (7).*

3. verbindingen te leggen tussen theoretische inzichten en actuele onderwijskundige onderwerpen en vragen op gebied van praktijk en beleid;

Deze eindkwalificatie sluit aan op Dublin descriptor 1, 2 en 5 en op eindkwalificaties 19 en 20 van het domeinspecifiek referentiekader. De eindkwalificatie die hiervoor een basis legt in de bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen luidt: aan het einde van de opleiding is de student in staat om gebruik te maken van kennis over de methodieken, werkwijzen en dilemma's in de (ortho)pedagogische en onderwijskundige onderzoekspraktijk. Het masterniveau blijkt uit de nadruk op het leggen van verbindingen en de nadruk op actuele onderwijskundige onderwerpen.

De eindkwalificatie wordt als volgt vertaald in leerdoelen binnen de opleiding (cursusnummer):

- *uit te leggen wat de relatie is tussen enerzijds fundamenteel onderzoek naar leren en het geheugen en anderzijds de leerprocessen die zich voltrekken in het onderwijs (1).*
- *een relevant maatschappelijke probleem te beschouwen vanuit verschillende perspectieven: de praktijk, het beleid en de onderwijskunde (4).*
- *verbanden te leggen tussen de inhoudelijk onderwerpen en theoretische inzichten en de actuele onderwijskundige onderwerpen en vragen op het gebied van praktijk en beleid (5).*
- *stagewerkzaamheden te relateren aan de stand van zaken in het onderwijskundig onderzoek en het beleid van de instelling (6).*
- *verband te leggen tussen de onderzoeksvraag en onderwijskundige theorieën, actuele onderwerpen en onderzoeks-, praktijk- of beleidsvragen (7).*

4. een kritisch onderbouwd oordeel en advies te formuleren over theorievorming, beleidsontwikkeling en de onderwijspraktijk;

Deze eindkwalificatie sluit aan op Dublin descriptor 3 en 4 en op eindkwalificatie 14 van het domeinspecifiek referentiekader. De eindkwalificatie die hiervoor een basis legt in de bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen luidt: aan het einde van de opleiding is de student in staat om een kritisch onderbouwd standpunt in te nemen over opvoeding en onderwijs en de relatie tussen wetenschap en praktijk. Het masterniveau blijkt uit de vaardigheid om een oordeel en advies te formuleren ten opzichte van het innemen van een standpunt.

De eindkwalificatie wordt als volgt vertaald in leerdoelen binnen de opleiding (cursusnummer):

- *een kritisch oordeel te formuleren over fundamenteel onderzoek naar leerprocessen, en de mate waarin de huidige onderwijspraktijk zich baseert op betrouwbare wetenschappelijke inzichten (1).*
- *verbanden te leggen tussen theorie en praktijk bij het formuleren van een beleidsadvies op basis van een onderzoek naar een onderwijskundige problematische situatie (2).*
- *een realistisch en haalbaar advies te formuleren onderbouwd met eigen onderzoek en een eigen visie, dat rekening houdt met bestaande theorieën en de onderwijspraktijk van de specifieke doelgroep (3).*
- *een eigen visie te formuleren op de waarde van onderwijskundig onderzoek voor theorievorming, beleidsontwikkeling en optimalisering van de onderwijspraktijk (5).*
- *een kritisch onderbouwd advies te formuleren over beleidsontwikkeling of de onderwijspraktijk (6).*
- *een kritisch onderbouwd oordeel te formuleren over resultaten van onderzoek gerelateerd aan theorievorming (7).*

5. onderwijskundige probleemsituaties te signaleren en analyseren en een passende aanpak aan te bevelen, te onderbouwen, te implementeren en te evalueren;

Deze eindkwalificatie sluit aan op Dublin descriptor 5 en op eindkwalificaties 13,16, 17 en 23 van het domeinspecifiek referentiekader. De eindkwalificatie die hiervoor een basis legt in de bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen luidt: aan het einde van de opleiding is de student in staat om eenvoudige probleemsituaties te herkennen en verhelderen en een passende aanpak aan te bevelen, te onderbouwen en te evalueren. Het masterniveau blijkt uit de nadruk op complexe probleemsituaties en de vaardigheid om deze te signaleren, analyseren en een passende aanpak te implementeren.

De eindkwalificatie wordt als volgt vertaald in leerdoelen binnen de opleiding (cursusnummer):

- *problemen die kunnen ontstaan wanneer verschillende domeinen en disciplines rondom leerprocessen nader tot elkaar worden gebracht te onderzoeken, analyseren en nuanceren (1).*
- *op basis van actueel onderzoek of beleid een thema te signaleren gericht op het bevorderen van onderwijskwaliteit door middel van professionalisering van leraren (3).*
- *een onderwijskundig probleem te signaleren en analyseren, een plan van aanpak op te stellen, te onderbouwen, te implementeren en te evalueren (6).*

6. zelfstandig een onderzoek op te zetten ter beantwoording van een vraagstelling van toegevoegde waarde voor het vakgebied;

Deze eindkwalificatie sluit aan op Dublin descriptor 5 en op eindkwalificatie 20 van het domeinspecifiek referentiekader. De eindkwalificatie die hiervoor een basis legt in de bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen luidt: aan het einde van de opleiding is de student in staat om onder begeleiding een onderzoek op te zetten ter beantwoording van een eenvoudige vraagstelling. Het masterniveau blijkt uit de mate van zelfstandigheid die hierbij van studenten wordt vereist en het feit dat de vraagstelling van toegevoegde waarde dient te zijn voor het vakgebied.

De eindkwalificatie wordt als volgt vertaald in leerdoelen binnen de opleiding (cursusnummer):

- *op basis van verworven inzichten met betrekking tot een onderwijskundige problematiek, deze onderzoeken, analyseren, daaruit conclusies trekken en op basis van argumenten oplossingen formuleren (2).*
- *een relevante onderzoeksvraag te signaleren en af te bakenen, verwachtingen te formuleren en een onderzoeksopzet maken ter beantwoording van de vraagstelling (7).*

7. systematisch te werken bij het verzamelen en verwerken van relevante en bruikbare informatie en deze te relateren aan vigerende en actuele wetenschappelijke kennis;

Deze eindkwalificatie sluit aan op Dublin descriptor 5 en op eindkwalificaties 7, 8, 9 en 10 van het domeinspecifiek referentiekader. De eindkwalificatie die hiervoor een basis legt in de bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen luidt: aan het einde van de opleiding is de student in staat om systematisch te werken bij het verzamelen en verwerken van informatie en deze te beoordelen op relevantie en bruikbaarheid. Het masterniveau blijkt uit de relatie die studenten dienen te leggen met zowel bestaande als actuele wetenschappelijke kennis.

De eindkwalificatie wordt als volgt vertaald in leerdoelen binnen de opleiding (cursusnummer):

- *relevante onderzoeksmethoden te selecteren voor het bestuderen van leerprocessen in fundamenteel onderzoek en de klassenpraktijk (1).*
- *voor een specifiek onderzoeks- of beleidsthema de juiste vraagstukken te signaleren en op basis hiervan relevante bronnen te selecteren, samen te vatten en kritisch tegen elkaar af te zetten (3).*
- *een interview en literatuurstudie uit te voeren en te verwerken met oog voor de perspectieven praktijk, beleid en de onderwijskunde (4).*
- *onderbouwd gebruik te maken van kwalitatief, design-based en experimenteel onderzoek (5).*
- *op systematische wijze een wetenschappelijk verantwoorde theoretische of praktische*

- probleemanalyse uitvoeren gericht op verbetering van onderwijs (6).
- relevante begrippen te operationaliseren, op een betrouwbare wijze empirische gegevens te verzamelen en deze gegevens op een adequate wijze te analyseren en te verwerken (7).

8. wetenschappelijk verantwoord schriftelijk en mondeling te rapporteren aan zowel specialisten als niet-specialisten over complexe vraagstellingen;

Deze eindkwalificatie sluit aan op Dublin descriptor 4 en 5 en op eindkwalificatie 15 van het domeinspecifiek referentiekader. De eindkwalificatie die hiervoor een basis legt in de bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen luidt: aan het einde van de opleiding is de student in staat om wetenschappelijk verantwoord schriftelijk en mondeling te rapporteren aan zowel specialisten als niet-specialisten over eenvoudige vraagstellingen. Het masterniveau blijkt uit de nadruk op complexe vraagstellingen.

De eindkwalificatie wordt als volgt vertaald in leerdoelen binnen de opleiding (cursusnummer):

- *schriftelijk en mondeling te rapporteren over de relatie tussen fundamenteel onderzoek en de klassenpraktijk binnen specifieke onderzoeksthema's rond leerprocessen (1).*
- *te communiceren over onderzoek naar een onderwijskundige problematische situatie door het schrijven van een beleidsadvies (2).*
- *een advies gebaseerd op actueel onderzoek of beleid toegankelijk te beschrijven voor een specifieke doelgroep en een breed onderwijspubliek (3).*
- *schriftelijk te rapporteren middels een onderzoeksverslag over beleidsaanbevelingen voor een maatschappelijk probleem (4).*
- *mondeling en schriftelijke toelichting te geven op de relatie tussen uitvoeren van onderzoek, theoretische inzichten en inhoudelijke onderwerpen (5).*
- *in heldere taal te rapporteren en presenteren over de stagewerkzaamheden, zowel schriftelijk als mondeling (6)*
- *resultaten te rapporteren in een wetenschappelijk onderzoeksrapport en mondeling te presenteren (7).*

9. professioneel te handelen bij het uitvoeren van onderzoek en praktijkhandelingen, met oog voor de normatieve aard en de ethiek van het vakgebied.

Deze eindkwalificatie sluit aan op Dublin descriptor 3 en 5 en op eindkwalificaties 11, 12, 18 en 22 van het domeinspecifiek referentiekader. De eindkwalificatie die hiervoor een basis legt in de bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen luidt: aan het einde van de opleiding is de student in staat om professioneel te handelen bij het uitvoeren van onderzoek en praktijkhandelingen, met oog voor de normatieve aard van het vakgebied. Het masterniveau blijkt uit de nadruk op ethiek. In het Onderwijsinstituut PWO wordt het accent hierop in de master gelegd omdat studenten op dat moment vanuit hun basiskennis en stage-ervaring pas in staat zijn om te reflecteren op de ethiek van het vakgebied.

De eindkwalificatie wordt als volgt vertaald in leerdoelen binnen de opleiding (cursusnummer):

- *beleidsaanbevelingen te doen voor verbetering van het onderwijs waarbij normatieve uitgangspunten van beleid expliciet worden benoemd (4).*
- *de eigen normativiteit ten aanzien van de maatschappelijke functies van het onderwijs omschrijven en de consequenties ervan voor het eigen onderwijskundig handelen te beargumenteren (4).*
- *te reflecteren op opzet en uitvoering van onderzoek door middel van het begrip van verschillende perspectieven op onderwijskundig onderzoek (5).*
- *zich professioneel op te stellen en te reflecteren op eigen handelen en dilemma's en belemmeringen in het onderwijskundige werkveld (6).*
- *kritisch te reflecteren op onderzoeksresultaten, met oog voor ethiek en normativiteit van het vakgebied (7).*

BIJLAGE 4: OVERZICHT VAN HET PROGRAMMA

Periode 1	Periode 2	Periode 3	Periode 4
<p>1. Leerprocessen (4EC)</p> <p><i>Focus op onderwijsontwerp en actuele onderzoeksthema's</i></p> <p>Werkvorm Co-operatief leren</p> <p>Toetsvorm Portfolio, presentatie</p>	<p>2. De leeromgeving (4EC)</p> <p><i>Focus op advies en beleid en onderwijskundige probleemsituaties</i></p> <p>Werkvorm Casusonderwijs</p> <p>Toetsvorm Casuïstiek, beleidsadvies</p>	<p>3. De leraar (4EC)</p> <p><i>Focus op ontwerp en advies en actuele praktijk- of beleidsthema's</i></p> <p>Werkvorm Probleemgestuurd onderwijs</p> <p>Toetsvorm Adviesrapport, edublog</p>	<p>4. Onderwijs en samenleving (4EC)</p> <p><i>Focus op beleid en actuele maatschappelijke thema's</i></p> <p>Werkvorm Onderzoekend leren</p> <p>Toetsvorm Werkstuk</p>
<p>5. Perspectieven op onderwijskundig onderzoek (4EC)</p> <p><i>Focus op de relatie tussen onderzoek, beleid en praktijk</i></p> <p>Werkvorm Discussie en pitches</p> <p>Toetsvorm Deelname, pitch en schrijfp opdrachten</p>			
<p>6. Stage (16EC)</p> <p><i>Focus op vormgeving, advies of beleid en praktijkonderzoek a.d.h.v. actuele praktijk- of beleidsthema's</i></p> <p>Werkvorm Praktijkonderzoek</p> <p>Toetsvorm Stageverslag en eindgesprek</p>		<p>7. Scriptie (20EC)</p> <p><i>Focus op vormgeving, advies of beleid en fundamenteel of toegepast onderzoek a.d.h.v. actuele onderzoeksthema's</i></p> <p>Werkvorm Fundamenteel of toegepast onderzoek</p> <p>Toetsvorm Onderzoeksplan en onderzoeksverslag</p>	
<p>8. Specialisatiecursus (4EC)</p> <p>A. Applab – <i>Focus op vormgeving</i> B. Coaching en consultancy – <i>Focus op advies</i> C. Policy cycle – <i>Focus op beleid</i></p>			

BIJLAGE 5: BEZOEKPROGRAMMA

7 april 2017

08:30	09:30	<i>Intern overleg</i>	
09:30	10:15	Management	Prof. dr. P.L.H. Scheepers (<i>Vice-decaan Onderwijs</i>) Prof. dr. A.M.T. Bosman (<i>Onderwijsdirecteur</i>) Prof. dr. E.J.P.G. Denessen (<i>Universitair hoofddocent</i>)
10:15	10:30	<i>Intern overleg</i>	
10:30	11:15	Studenten	M. Cifci M. Can M. Wijnen S. ten Have A. Hoesbergen N. Simons
11:15	11:45	Alumni & werkveld	T. Klaassen L. Jager J. Kielstra M. Kuijpers S. van Boven
11:45	12:30	Docenten	Dr. W. Droop Dr. M.M. van den Hurk Prof. J.M. McQueen Dr. H.A.T. van der Meijden Dr. I. Molenaar
12:30	13:45	<i>Lunch</i>	
13:45	14:30	Studenten en docenten Opleidingscommissie	M. Vos (<i>studentlid</i>) R. Veltkamp (<i>studentlid</i>) S.van Ameijden-Zandstra (<i>studentlid</i>) Dr. H.A.T. van der Meijden (<i>voorzitter</i>) Dr. W. Droop (<i>docentlid</i>) Dr. I. Molenaar (<i>docentlid</i>)
14:30	15:15	Examencommissie	Prof. dr. J. Bransen (<i>voorzitter examencommissie</i>) Dr. N. Krol (<i>lid examencommissie</i>) Prof. dr. E.J.P.G. Denessen (<i>lid examencommissie</i>) Drs. G.P.A. Bergers (<i>extern lid examencommissie</i>) Dr. A.H.C. Hendriks (<i>voorzitter toetscommissie</i>) N.M. Verseput MSc (<i>lid toetscommissie</i>)
15:15	15:45	<i>Vorbereiden eindgesprek</i>	
15:45	16:30	Eindgesprek management	Prof. dr. P.L.H. Scheepers (<i>vice-decaan Onderwijs</i>) Prof. dr. A.M.T. Bosman (<i>onderwijsdirecteur</i>) Prof. dr. E.J.P.G. Denessen (<i>universitair hoofddocent</i>)
16:30	17:45	Opstellen bevindingen	
17:45	18:00	Mondelinge rapportage	Openbaar

BIJLAGE 6: BESTUDEERDE EINDWERKEN EN DOCUMENTEN

Het panel heeft voorafgaand aan het bezoek de eindwerken bestudeerd van afgestudeerden met de volgende studentnummers:

3020355	4267028	4048741
0723215	4119037	4168283
3028984	4034864	4399706
4162463	3053334	4037499
4016327	0623857	4502957

Het panel heeft tijdens het bezoek onder meer de volgende documenten bestudeerd (deels in *hard copy* en deels digitaal):

- Jaarverslagen en examencommissie 2014-2016
- Notulen opleidingscommissie
- Notulen toetscommissie
- Notulen stafoverleg
- Evaluatieresultaten
- Toetsplan
- Kwaliteitszorgplan
- Literatuur, studiehandleiding, toetsen en evaluaties van de cursussen:
  - Leerprocessen
  - De leeromgeving
  - De leraar
  - Onderwijs en samenleving
  - Perspectieven op onderwijskundig onderzoek
  - Specialisatiecursussen Applab, Coaching en consultancy en Policy cycle